Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ...21-нээ гарана | № 225 (13939) | 1972 оной сентябрийн 23, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Ойн баярай тэмдэгтэ хүртэхын түлөө

...СР ДОТОРХИ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ...ВЕДҮҮДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ДҮРИМ ТУХАЙ

...вет Социалис Республикануудай Союзай ХУУЛИ

...Конституци СССР-эй ...үндэһэ һуури бологшо ...депутадуудай Сове...ижуулан, манай оро...адай гүйсэд дүүрэн за...адан харуулна. Депу...зоной үмэнэһөө тү... Соведүүдэй гүрэнэй ...гэдэ хабаадалсаха, ...хүсэл зоригые харуул...ёһотой.

...байха гээшэ ехэшье ...ые харюусалга мүн. ...үрэн түрын болон оло...ала уялгануудые де...даалгадаг. Коммунизм ...рэгтэ бүхы хүсэ ша...н мэдэсэеэ зорюулха, ...эн анги болон колхоз...дай хоорондохи хол...нь бэхижүүлхэ хэ...Р-эй арадуудай ханн барисаае, аха дүүгэй холбоо харилсаае улам батадхаха, совет обществын социально-политическэ нэгэдэлые бэхижүүлхэ хэрэгтэ, ажалшадай ажана байдал болон соёл культурые шууд дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, социалис Эхэ оронойнгоо түгэс хүсые улам шангадхаха хэрэгтэ али болохоор туһалха гээшэ депутадуудай уялга мүн. Коммунис партиин политикые, арад зоной аша туһые харуулдаг, коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй таһаршагүй нэгдэлэй һунгуулиин зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ мүн лэ депутадуудай уялга болоно.

Депутат хадаа өөрынгөө бүхы ажал ябуулгаар һунгагшадай этигэл найдабарине харюулха, арад зоной табижа байгаа эрилтэдэ ходоо хүрэмөөр байха ёһотой.

I. ЮРЭНХЫ ЗҮЙЛНҮҮД

...1. Депутадууд болбол арад зоной бүрин эр...эгшэд мүн

...уд болбол гүрэнэй ...нууд бологшо ажал...дуудай Соведүүдтэ ...бүрин эрхэтэ түлөө...

...Конституциин ёһоор, ...Верховно Соведэй союз...кын Верховно Соведэй, ...республикын Верховно ...алшадай депутадуудай ...бластиин Соведэй, мүн ...бластиин, националь... районно, городской, ...ной ажалшадай депу... Соведэй, ажалшадай ...й поселково болон ...едэй депутат хадаа бү..., тэгшэ ба сэхэ һун...н үндэһэ һуури ба...юуса дуу үгэлгөөр ...й һүүлээр лэ өөрын...э түлөөлэлгые абана.

...2. Гүрэнэй засагые бэелүүлхэ хэрэгтэ де...хабаадалга

...засагые Соведүүдэй ...эрэг. Соведэй бүхы ...эридэ депутат бүхэ...эйгээр хабаадалсалга...: депутадууд гүрэнэй, ...и социально-культур...лтын асуудалнуудые ...Соведүүдэй шиидхэбэ...одото дээрэнь бэелүүл...шиидхэнэ, гүрэнэй ор...предприяти, эмхи зур...организацинуудай хү...хинаха ажалда, мүн ...бусад этигэмжэ тү...бэелүүлхэ хэрэгтэ ха...

...ажал ябуулга эрхил...тат бүхы гүрэнэй аша ...бэри болгоно, һунгуу...ой хүн зоной эрилтэ ...е хараада абана, тэ...рынгөө депутат боло...даһан гү, али газар ...нуулиинь округой бай...автономно республи...но областиин, нацио...ругой экономическа, ...национальна болон бу...рэ зүйлые хараада

...ССР Союзай, союзна, ...республикын хуули...рэшэлэн ажалшадай ...й тус тус Соведүүдэй ...нүүдые үндэһэ һуури болгон, өөрынгөө ажал хүдэлмэри эрхилнэ.

СТАТЬЯ 3. Депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгэ тухай хуули

СССР-тэ ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгэнь тус хуулиар тодорхойлогдоно, мүн тэрэшэлэн:

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй депутадуудта — ССР Союзай хуулиар;

союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй депутадуудта — ССР Союзай болон союзна республикануудай хуулиар;

автономно республикануудай Верховно Соведүүдэй депутадуудта — ССР Союзай, союзна болон автономно республикануудай хуулиар;

ажалшадай депутадуудай хизаарай, областиин Соведэй, автономно областиин, национальна округой, районно, городской, городой районой ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй, ажалшадай депутадуудай поселково болон сельскэ Соведүүдэй депутадуудта — ССР Союзай болон союзна республикануудай, тэрэшэлэн автономно республикануудта — автономно республикын хуулиар тодорхойлогдоно.

СТАТЬЯ 4. Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгын болзор

Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгын болзор ажалшадай депутадуудай Соведтэ һунгагдаһан үдэрһөөнь эхилнэ. Соведээр һунгагдаһан мандатна комисси депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгые шалгана. Мандатна комиссиин зуршалгые Совет хаража үзөөд, тус тус депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгые мэдэрхэ гү, али тэрэниие һунгагдаагүй дээрэ тоолохо байна.

Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгэнь шэнэ зарлалай Соведтэ һунгалтын болохо үдэр түгэсэнэ.

СТАТЬЯ 5. Депутадай ажал ябуулгые үйлэдбэриин болон албанай уялга дүүргэлгэтэй тааралдуулга

Депутат хэжэ байһан үйлэдбэриин гү, али албанайнгаа ажал хүдэлмэриие орхингүйгөөр өөрынгөө этигэмжэ түлөөлэлгэ гүйсэдхэнэ. Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгэнь түлөөһэгүйгөөр бэелүүлэгдэнэ.

Депутат үйлэдбэриин болон ниитын-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана, совет хуулинуудые гүйсэдхэһэнэй, ажалай журам, социалис байдалай дүримүүдые зүбөөр сахиһанай үльгэр жэшээ харуулна.

СТАТЬЯ 6. Һунгагшадтай депутадуудай холбоон, тэрэнэй тоосоон болон һунгагшадай үмэнэхи харюусалга

Депутат болбол тэрэниие депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн һунгагшадтаяа, ажалшадай коллективүүдтэй болон олониитын организацинуудтай, тэрэшэлэн тэрэнэй һунгуулиин округой газар дээрэ байдаг предприяти, эмхи зургаан, организаци болон гүрэнэй органуудтай холбоотой байха ёһотой.

Депутат һунгагшадайнгаа үмэнэ харюусалга даажа, тэдээндэ тоосожо байха уялгатай.

Һунгагшадай найдабариие харюулаагүй гү, али депутадай үндэр нэрые гутааһан ябадал үйлэдэһэн депутат олонхи һунгагшадай шиидхэбэреэр, хуулиар тогтоогдоһон гуримаар ямаршье сагта депутадһаа болюулагдажа болохо.

СТАТЬЯ 7. Һунгагшадай захяануудые дүүргэлгэ

Депутат һунгагшадай захяануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хүн зониие элсүүлхэ, мүн предприяти, эмхи зургаан, болон организацинуудай зүгһөө тэдэ захяануудые дүүргэхын хойноһоо хинаха хэрэгтэ хабаадалсана, һунгагшадай захяануудые бодото дээрэнь бэелүүлхые оролдоно.

Тус тус Соведүүд һунгагшадай суглаан дээрэ һайшаагдаһан захяануудые хаража үзэнэ, захяануудые дүүргэхэ талаар абтаха хэмжээ ябуулгануудай түсэб батална, ажахын болон социально-культурна байгуулалтын түсэбүүдэй, мүн тэрэшэлэн бюджедэй табигдахада, тэдэ захяануудые хараада абалсана, һунгагшадай захяануудай гүйсэдхэлгэ эмхидхэнэ, тэдэниие бэелүүлхын хойноһоо хиналта бэелүүлнэ.

СТАТЬЯ 8. Соведтэй болон тэрэнэй органуудтай депутадай харилсалга

Гүрэнэй засагай олоной түлөөлэлгын органой гэшүүн байһан тула депутат Соведэй, саг үргэлжын комиссинуудай болон өөрынгөө һунгагдаһан Соведэй бусад органуудай ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, Соведэй болон тэрэнэй органуудай даалгабаринуудые бэелүүлхэ уялгатай.

Совет депутадай өөрынгөө уялгануудые, Соведэй болон тэрэнэй органуудай шиидхэбэри, даалгабаринуудые ямараар дүүргэжэ байһан тухайнь мэдээсэл шагнаха эрхэтэй.

Верховно Соведүүдэй Президиумүүд, Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд өөһэдынгөө Соведүүдэй депутадуудай ажал хүдэлмэридэ шухала хэрэгтэй туһаламжа үзүүлнэ, Соведэй, тэрэнэй органуудай ажал ябуулга тухай, ажахын болон социально-культурна байгуулалтын түсэбүүдэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ, һунгагшадай захяануудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай, депутадуудай шүүмжэлхы ажаглалта болон дурадхалнуудаар абтаһан хэмжээнүүд тухай депутадуудта дуулгана, депутадуудай зүгһөө совет хуулинуудые, Соведүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые шудалан үзэхэдэнь туһална.

СТАТЬЯ 9. Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгээ бэелүүлхэ эрхэ байдал гүрэнэй зүгһөө хангалга

Депутат бүхэнэй өөрынгөө эрхэ болон уялгануудаа һаадгүйгөөр, үрэ ехэтэйгээр гүйсэдхэхэ шухала хэрэгтэй эрхэ байдал Совет гүрэн депутат бүхэндэ олгоно.

Этигэмжэ түлөөлэлгээ бэелүүлхэдэнь депутадта һаад хэһэн гү, али гүрэнэй засагай түлөөлэгшэ бологшо депутадай нэрэ хүндые дайраһан хүнүүд хуулиин ёһоор харюусаха ушартай.

СТАТЬЯ 10. Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгын болзорһоо урид болюулагдаха ушар

Хэрбээ һунгагшадай зүгһөө депутадые болюулха гээ һаань, депутадай этигэмжэ түлөөлэлгэнь болзорһоо урид дүүрэнэ.

Депутадай уялгые дүүргэлгэдэ һаад тойбо болоһон ушарнуудһаа шалтагаалжа, депутадайм этигэмжэ түлөөлэлгые болюулыт гэһэн мэдүүлгын депутадһаа өөрһөөнь ороо һаань гү, али депутат байһан хүн тушаа сүүдэй гэмнэһэн шиидхэбэриин хуулита хүсэндөө ороо һаань, Совет шиидхэбэри гаргажа, депутадай этигэмжэ түлөөлэлгые болзорһоонь урид болюулжа шадаха.

II. СОВЕДТЭ ДЕПУТАДАЙ ЭРХИЛХЭ АЖАЛ ЯБУУЛГА

СТАТЬЯ 11. Соведэй сессинүүдтэ депутадай хабаадалга

Соведэй шиидхэхэ ёһотой бүхы гол асуудалнуудые депутадууд Соведэй сессинүүд дээрэ хамтаараа зүбшэжэ шиидхэнэ.

Депутат Соведэй сесси бүхэндэ байжа, тэрэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха уялгатай.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Союзна республикын Верховно Соведэй Президиум, автономно республикын Верховно Соведэй Президиум, Соведэй гүйсэдхэхэ комитет Соведэй сессиин ямар сагта, хаана зарлагдаха тухай, Соведэй үзэмжэдэ табигдажа байгаа асуудалнууд тухай депутадта саг соонь дуулгажа, эдэ асуудалнуудаар хэрэгтэй материалнуудые тэрээндэ эльгээнэ.

Сессидэ ерэхэ аргагүй байбал, депутат энээн тухай Верховно Соведэй Президиумдэ гү, али Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ дуулгана.

СТАТЬЯ 12.
Соведэй сесси дээрэ депутадай эдлэхэ эрхэ

Депутат сесси дээрэ Соведэй хаража үзэһэн бүхы асуудалаар шиидхэхы һанамжатай байха, мүн Соведэй органуудта һунгаха, тэрэшэлэн һунгагдаха эрхэтэй.

Депутат Соведэй үзэмжэдэ али нэгэ асуудал табин дурадхаха, сессиин зүбшэхэ зүйлнүүдээр, хэлсэхэ асуудалые зүбшэхэ гуримаар болон тэрэ асуудал тушаашье өөрынгөө зүгһөө дурадхал оруулха, Соведүүдэй байгуулха органуудта дурадхагдаһан хүнүүд тушаа, мүн Соведэй һунгадаг, томилдог гү, али баталдаг тушаалта нюурнуудай кандидатура тушаа дурадхал оруулха, асуултаар хандаха, зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаха, асуудалнуудые һураха, шиидхэбэринүүдэй проект дурадхаха, тэдээндэ заһабари оруулха, өөрынгөө дурадхалые, мүн ямар нэгэн хүниие һунгалсаһан ушараа үндэһэлэн үгэ хэлэхэ, элдэб тайлбари үгэхэ эрхэтэй.

Соведтэ тоосодог гү, али тэрэнэй хиналта доро байдаг орган бүхэнэй, тушаалта нюур бүхэнэй тоосоое гү, али мэдээсэлые Соведэй сесси дээрэ дуулгаха тухай дурадхалые депутат оруулха эрхэтэй.

Сесси дээрэ хэлсэгдэжэ байгаа асуудалаар депутат өөрынгөө дурадхал болон ажаглалтануудые сессиин түрүүлэгшэдэ бэшэгээр дамжуулжа болохо.

СТАТЬЯ 13.
Хуули һанамжалан дурадхаха талаар Верховно Соведүүдэй депутадуудай үүсхэл

СССР-эй Верховно Соведэй депутат, союзна республикын Верховно Соведэй депутат, автономно республикын Верховно Соведэй депутат өөрынгөө һунгагдаһан Верховно Соведтэ хуули һанамжалан дурадхаха талаар үүсхэл гаргаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 14.
Депутадай асуулта

Депутадай зүгһөө ороһон асуултануудые Соведтэ зүбшэн хэлсэхэ гээшэ гүрэнэй хүтэлбэриин органуудай, тушаалта нюурнуудай хүдэлмэриие үрэ ехэтэйгээр хинаха һайн арга мүн.

СССР-эй Верховно Соведэй депутат, союзна республикын Верховно Соведэй депутат, автономно республикын Верховно Соведэй депутат болбол СССР-эй правительствада, союзна республикын правительствада, автономно республикын правительствада гү, али министрнүүдтэ, мүн СССР-эй Верховно Соведэй, союзна, автономно республикын Верховно Соведэй байгуулһан гүрэнэй хүтэлбэриин бусад органуудай толгойлогшонорто асуултаар хандаха эрхэтэй.

Союзна республикын Верховно Соведэй депутат, автономно республикын Верховно Соведэй депутат энэ республикын газар дээрэ байдаг аад, бүхэсоюзна мэдэлэй предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ тус республикын шиидхэхэ ёһотой асуудалнуудаар асуултаар хандаха эрхэтэй.

Хизаарай, областиин Соведэй, автономно областиин, национальна округой, районно, городской, городой районой Соведэй, поселково, сельскэ Соведэй депутат гүйсэдхэхэ комитедтэ, тэрэнэй таһагуудай болон управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэнэртэ, тэрэшэлэн Соведэй газар дээрэ байдаг предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэнэртэ тус Соведэй шиидхэхэ ёһотой асуудалнуудаар мүн лэ асуултаар хандаха эрхэтэй.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Нэмэлтэ 160 вагон

— Манай коллектив энэ жэлэй социалис уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ найдабаритайбди, — гэжэ завкомой түрүүлэгшэ Николай Афанасьевич Паньков хөөрэнэ. Нигэжэ хэлээшэеэ баримталхын тула тэрэ найма һарын үрэ дүн тухай хэлэнэ.

Үнэхөөрөө Буряадай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинадай коллектив табан жэлэй хоёрдохи жэлэй эхинһээ хойшо жэгдэ һайнаар ажаллажа, гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уялгануудаа бодотоор дүүргэжэ байна. Коллектив жэлэй түрүүшын кварталай үрэ дүнгөөр СССР-эй ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа, 3-дахи мүнгэн шанда хүртөө һэн.

Модо хюрөөдэхэ, мебель бүтээхэ 8 һарын даабари үлүүлэгдээ. Түсэбһөө гадуур 294 кубометр модон хюрөөдэгдөө, 2.898 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал бэлдэгдээ, 111,5 мянган түхэригэй мебель бүтээгдээ. Технико-экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлагдаһан байна. Комбинат олзо доход оруулха даабаряа дүүргэнэ. Ажалай бүтээсые хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 1 процентээр үлүү ехээр дээшэлүүлхэ гэһэн жэлэй социалис уялга мүн лэ үлүүлэгдээ. Найма һара соо ажалай бүтээсэ 2,5 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байна. Энэ хадаа шэнэ техникэ тодхохо, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ гэһэн хараа шэглэлэй аша үрэ мүн болоно.

Комбинадай коллектив 1972 оной гүрэнэй түсэбые декабриин 28 болотор дүүргэхээр, даабариһаа гадуур 64 мянган түхэригэй продукци худалдахаар хараалан-хай. Жэлэй үнгэрһэн һарануудай туршада 42 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур худалдагдаа.

Ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн цехүүдэй, бригадануудай хоорондо дэлгэрэнхэй. Мүрысөөнэй үрэ дүн һара бүхэндэ согсологдоно. Найма һарын үрэ дүнгөөр хюрөөдэмэл материалнуудай цех мүрысөөндэ түрүүлжэ гараад, комбинадай дамжуулгын Улаан тугта, 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Цехэй коллектив даабариһаа гадуур 160 вагон хюрөөдэмэл материал ашажа ябуулаа.

Комбинадта бэлдэгдэһэн иимэ материал ондоо олон область, хизаарнуудта, мүн хариин гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ. Хюрөөдэмэл материал хэрэглэгшэд комбинадай продукци саг соонь сагһаа уридшье абадаг болонхой.

Модошо дархашуул А. Кизяев, С. Гармаев, Л. Лобанов, станочнигууд В. Фролова, А. Богатырева болон бусад үйлэдбэриин түрүүшүүл ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэн ябана. Эдэ нүхэд халаан бүхэндэ даабаряа үлүүлдэг.

Ойн баярай тэмдэгтэ хүртэхэ гэһэн мүрысөөнэй эршэ улам шангадаһаар. Абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэдэг коллективүүд энэ тэмдэгтэ хүртэхэ ха юм. Комбинадай коллектив һара бүхэнэй үрэ дүн согсолжо, урагшаа зоримгойгоор дабшажа ябана.

С. АЮШЕЕВА.

ХОДОДОО „НОГООН" ХАРГЫТАЙ БАЙХААР

Түмэр замай Улаан-Үдын дистанциин харгы харууһалагшад СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Тэдэнэр харгы заһабарилха зунай сагай түсэбые уридлан дүүргээ. Энэ хүдэлмэри болзорой ёһоор октябриин нэгэ болотор дүүргэгдэхэ байгаа.

Мүнөө дистанциин коллектив бүхы участогайнгаа түмэр харгы шалгажа, үбэл болотор үшөө ямар заһабариин хэрэгтэй байһые элирүүлжэ, үбэлэй сагта поездүүдые һаадгүйгөөр ябуулхын тула ямар юумэ хэхэеэ тодорхойлно. Элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд усадхагдажа, хэрэгтэй заһабари хэгдэжэ эхилээ.

Иимэ шалгалта, харалга үшөө юу элирүүлээб гэхэдэ, зунай заһабариин саг соогоо хэгдэбэл, участогай харгын диилэнхи хубинь һайн байдалтай, капитальна заһабарида орохоор бэшэ байна. Дистанциин хүдэлмэришэд дулаан үдэрнүүдые һамбаашалан, хэрэгтэй жэжэ заһабари хэжэ байнхай. Энэ хүдэлмэри һаяын сагта дүүргэгдэхэ юм. Үбэлэй хүйтэн сагта поездүүдые һаадгүй түргэнөөр ябуулха арга байгуулагдажа байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Нина Сидорова Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада нэхэгшээр хүдэлдэг юм. Залуу басаганай нэхэһэн сэмбэ һайн шанартай байдаг. Гадна Нина халаан бүриингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэ ниитын ажалда мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа һая болоһон урилдаанда Нина түрүү һуури эзэлһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нина Сидорова ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЭНЭ ТАСС ҺОНИН

...МАНАЙ НИИСЛЭЛДЭ ...РАЙ МИТИНГ БОЛОБО

...УТ. (ТАСС). «Арадуу...ондын эб найрамдал ...лгын түлөө» Уласхоо... Ленинскэ шан Лива...литическэ, олониитын ...ажал ябуулагша, ...социалис партиин ...Хамаль Джумблад...баярай митинг Ли...ислэлдэ болобо. «Ара...хоорондын эб найрам...үүлгын түлөө» Улас...ын Ленинскэ шангуу...ого комитедэй түрүү...орлогшо, академик ...хин түрүүтэй делега...барюулхын тула Бей...

...хүндэтэ шангай Танда ...үнэн бодолтой ...ын хүнүүд сэдьхэлээ ехээр ханан угтаа,эб найрамдалай түлөө, арадуудай хоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхын түлөө тэмсэлэй арюун һайхан хэрэгтэ оруулһан хубитынтнай түлөө Танда ехэ баясхалан хүргэнэ», — гэжэ Н. Н. Блохин Камаль Джумбладта хандан хэлэбэ.

К. Джумблат харюугай үгэ хэлэхэдээ, тэрээндэ үндэр дээдэ шан олгоһонойнь түлөө Уласхоорондын Ленинскэ шангуудай комитедтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ. Энэ шангые ганса намда бэшэ, мүн бусад араб арадуудтай гар гараа барилсан ябажа тэмсэгшэ ливан арадта үршөөгдэһэн шагнал хайрада тоолоноб гэбэ.

АРАД ЗОНОЙ БАЙДАЛ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛГЫН АША ТУҺАДА

Москвада болоод дүүрэһэн СССР-эй Верховно Соведэй сессиин дүнгүүдые дэлхэйн хэблэл үргэнөөр шэнжэлжэ байна.

БЕРЛИН. «Нойес Дойчланд» ба бусад газетэнүүд сессиин дүнгүүдые шэнжэлхэдээ, байгаалиие саашадаа бүри һайнаар сахин хамгаалха, байгаалиин нөөсэ баялигуудые ашагтайгаар хэрэглэхын тула депутадуудай хараалһан хэмжээнүүдэй ехэ удха шанартайе онсолон тэмдэглэнэ. Эдэ хэмжээнүүд СССР-тэ коммунизм байгуулха программын шухала хубинь болоно гэжэ ГДР-эй хэблэл бэшэнэ.

ПРАГА. Байгаали сахин хамгаалгада, байгаалиин баялигуудые тон һайнаар ашаглалгада хабаатай асуудалнуудые гансашье мүнөөнэй бэшэ, мүн ерээдүйн үетэдэй аша туһада зорюулжа, хоорондоо холбоотойгоор шиидхэхэ бүхы арга боломжо социалис байгуулалта хангана гээд СССР-эй Верховно Соведэй сесси дахинаа лаблан батална, — гэжэ «Руде право» газетэ бэшэнэ.

ВАРШАВА Байгаалиие сахин хамгаалгын асуудалнуудай Совет парламентын зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан ушар юу харуулнаб гэхэдэ, байгаали бүри һайнаар сахин хамгаалгын асуудалые Советскэ Союзай угаа ехэ удха шанартайда тоолодог байһыень гэршэлнэ гэжэ «Трибуна люду» тусхайлан тэмдэглэбэ.

СОФИ. Болгариин газетэнүүд СССР-эй Верховно Соведэй сесси тухай Москваһаа дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдые тунхаглаха зуураа, иигэжэ тэмдэглэбэ: сесси дээрэ гүрэн түрын тон шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. «СССР доторхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай дүрим тухай» шэнэ хуули — социалис демократиин хүгжэлтэдэхи шухала шата болоно гэжэ «Работническо дело» тусхайлан тэмдэглэбэ. Ажалшадай депутадуудай Соведүүд Совет гүрэнэй демократическа удха шэнжые хүсэд бүрин бэелүүлнэ, захиргаанай хэрэгтэ ажалшадай бүгэдөөрэн хабаадаха ябадал хангана гэжэ «Народна армия» газетэ бэшэнэ.

ДЕЛИ. «Пэтриот» газетын московско корреспондент мэдээсэл доторoo нигэжэ тэмдэглэнэ гэбэл: 50 жэлэйнгээ ойн һайндэртэ бэлдэжэ байгаа СССР-эй арадай ажахын саашанхи хүгжэлтын аша туһада Советскэ Союзай байгаалиин нөөсэ баялигуудые шэнжэлхы ухаанай заабариин ёһоор хэрэглэхэ гэһэн КПСС-эй Советскэ правительствын уряа доро сессиин хүдэлмэри үнгэрөө.

ЖЕНЕВЭ. Экономикоёо арадай хамтын зөөри болгон хүгжөөжэ байгаа социалис оронууд дотор байгаали бүри һайнаар хамгаалха, тэрэнэй нөөсэ баялигуудые бүри ехэ үрэтэйгөөр ашаглаха угаа ехэ арга боломжонууд бии гэжэ «Сюис» газетэ тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРКДО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVII сессиин хүдэлмэридэ хабаадахын тула Нью-Йорк ерэһэн социалис оронуудай делегацинуудай толгойлогшонортой уулзаба.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVII сессиин хүдэлмэритэй холбоотой асуудалнууд зүбшэлэгдөө.

СОВЕТ СЭРЭГЭЙ ДЕЛЕГАЦИ ЧИЛИДЭ

САНТЬЯГО. (ТАСС). СССР-эй ВВС-эй ахамад командалагша, авиациин маршал П. С. Кутахов түрүүтэй Совет сэрэгэй делегаци «Капитан» авалос» гэжэ Чилиин сэрэгэй авиационно училищадэ ошожо, тэрэнэй ажал хэрэгүүдтэйнь танилсаба. Агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй ахамад командалагша, авиациин генерал Сесар Руис Даниогой уряалаар Чилидэ ошоод байһан энэ делегаци Чилиин бэеэ дааадаг болоһоор 162 жэлэй байгша оной сентябриин 18-да гүйсэһэн ойн һайндэртэ хабаадаба. Совет айлшад Чилиин наһа бараһан летчигуудай памятнигай дэргэдэ венок табяа.

Чилидэхи СССР-эй посольство Совет делегациин хүндэлэлдэ уулзалга эмхидхээ. Энээндэ Чилиин зүгһөө национальна оборонын министр Хосе Тоа, дотоодын хэрэгүүдэй министр Хайме Суарес, финансын министр Орландо Мильяс, ВВС-эй ахамад командалагша Сесар Руис болон бусад тушаалтад, политическэ ба олониитын мэдээжэ ажал ябуулагшад хабаадаба.

Уулзалга хани ёһоной, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

СССР ДОТОРХИ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ДҮРИМ ТУХАЙ

Совет Социалис Республикануудай Союзай

Х У У Л И

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта)

Нэгэ депутат гү, али бүлэг депутадууд асуултаяа бэшэгээр гү, али амаараа дамжуулха эрхэтэй. Бэшэгээр дамжуулһан асуулта Соведэй сесси дээрэ тунхаглагдаха ёһотой. Асуулта абаһан гүрэнэй орган гү, али тушаалта нюур ССР Союзай, союзна, автономно республиканууудай хууляар тогтоогдоһон болзор соо болон заагдаһан гуримаар тэрэ асуултада харюу үгэхэ уялгатай.

СТАТЬЯ 15. Соведэй сесси дээрэ депутадуудай оруулһан дурадхал болон ажаглалтануудые хаража үзэхэ гурим

Соведэй сесси дээрэ депутадуудай оруулһан дурадхал болон ажаглалтанууд гү, али сессидэ түрүүлэгшээр һууһан хүндэ бэшэгээр дамжуулагдаһан зүйлнүүд Совет дээрэ харагдаха, үгышье һаа хаража үзэхыень гүрэнэй болон нинтын зохихо органуудта, тушаалта нюурнуудта Советһээ эльгээгдэнэ.

Соведэй сесси дээрэ оруулагдаһан депутадуудай дурадхал болон ажаглалтануудые абаһан гүрэнэй, олониитын органууд, тэрэшэлэн тушаалта нюурнууд тогтоогдоһон болзор соо тэдэ дурадхал болон ажаглалтануудые хаража үзөөд, үрэ дүн тухайнь депутадта өөртэнь, тэрэшэлэн Верховно Соведэй Президиумдэ, Министрнүүдэй Соведтэ, Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ дуулгаха уялгатай.

Депутадуудай оруулһан дурадхал, хэһэн ажаглалтануудые хаража үзэхын, бодото дээрэнь бэелүүлхын хойноһоо Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет, Соведэй гүйсэдхэхэ комитет хинана.

СТАТЬЯ 16. Соведэй органуудай хүдэлмэридэ депутадай хабаадалга

Верховно Соведэй Президиумдэ, гүйсэдхэхэ комитедтэ, саг үргэлжын комиссинуудта болон Соведэй бусад органуудта һунгагдаһан депутат эдэ органуудай үзэмжэдэ асуудалнуудые табиха эрхэтэй, мүн асуудалнуудые бэлэдхэлгэдэ, зүбшэн хэлсэлгэдэ, тэдэ асуудалнуудаар шиидхэбэри абалгада хабаадалсана. Гадна Соведэй болон тэрэнэй органуудай абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ, тэдэнэй дүүргэлтын хойноһоо хинаха ябадалда хабаадалсана.

СТАТЬЯ 17. Гүрэнэй органуудай, предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай хүдэлмэриие депутадай шалгалга

Соведэй гү, али тэрэнэй органуудай даалгабаряар депутат гүрэнэй органуудай, предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай хүдэлмэриие Соведэй шиидхэхэ ёһотой асуудалнуудаар шалгаха, хэрэгтэй данса документнүүдтэй танилсаха эрхэтэй. Шалгалтын үрэ дүн тухай депутат гүрэнэй зохихо органуудта, предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудта дуулгаад, хэрэгтэй болоо һаань, тэдэнэй хүдэлмэриие һайжаруулха, элирһэн дутагдалнуудые усадхаха, гүрэнэй журам болон хуули сахилгые һазагайруулһан зэмэтэ нюурнуудые харюусалгада хабаадуулха тухай дурадхал оруулна.

Депутат гүрэнэй органуудай, предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай хүдэлмэриие шалгаха шухала тухай асуудал Советдэ, тэрэнэй органуудта табиха эрхэтэй.

III. ҺУНГУУЛИИН ОКРУГТО ДЕПУТАДАЙ ЭРХИЛХЭ АЖАЛ ЯБУУЛГА

СТАТЬЯ 18. Һунгуулиин округтохи хүн зоной дунда депутадай хэхэ хүдэлмэри

Һунгуулиин округуудта депутадуудай эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулха гээшэ Соведэй үрэ ехэтэй ажал ябуулга эрхилхэ, хүн зонтой тэрэнэй холбоое бэхижүүлхэ шухала эрхэ нүхэсэл мүн.

Өөрынгөө һунгагшадтай саг үргэлжын холбоотой байха зуураа депутат Соведэй хүдэлмэри тухай, ажахын болон социально-культурна байгуулалтын түсэбүүдэй дүүргэлтэ тухай, Соведэй шиидхэбэринүүдэй болон һунгагшадай захиануудай дүүргэлтэ тухай хүн зондо дуулгана, хуулинуудые, Соведэй болон тэрэнэй органуудай шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ эмхидхэхэ хэрэгтэ хабаадалсана, олониитын һанамжа шэнжэлэн үзэнэ, хүн зоной дутагдал эрилтэнүүд тухай Соведтэ, тэрэнэй органуудта дуулгана, тэдэ эрилтыень хангаха тушаа хэмжээнүүдые абана, депутадай ажал ябуулга эрхилхэ үедэнь гараһан асуудалнуудаар туд туд органууд болон тушаалта нюурнуудай үзэмжэдэ дурадхалнуудые оруулна.

Һунгуулиин округто хүдэлмэри ябуулхадаа, депутат Соведэй, олониитын организацинуудай, хүн зоной бии болгоһон һайн дуранай нинтын органуудай, предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай коллективүүдэй эдэбхитэдтэ түшэглэн, тэдээндэ туһалуулна.

СТАТЬЯ 19. Һунгагшадай дурадхал, мэдүүлгэнүүд болон гомдолнуудые депутадай хаража үзэлгэ

Депутат тэрээндэ оропон дурадхалнуудые, мэдүүлгэ болон гомдолнуудые хаража үзэнэ, тэдэниие зүбөөр, саг соонь шиидхэхэ тушаа хэмжээнүүдые абана, эрхэтэн зониие хүлеэн абажа хөөрэлдэнэ, гомдолой гараһан ушар шалтагаануудые шэнжэлнэ. Соведтэ, гүрэнэй бусад органуудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта, тэрэшэлэн организацинуудта өөрынгөө дурадхалнуудые оруулна.

Депутат тус Соведэй газар дээрэ байдаг гүрэнэй органуудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта болон организацинуудта өөрынгөө оруулһан дурадхалнуудай, мүн мэдүүлгэ болон гомдолнуудай хэр һайнаар харагдажа байһанай хойноһоо хинаха, тэдэ дурадхал, мэдүүлгэ болон гомдолнуудые хаража үзэлгэдэ өөрөө нюураараа хабаадалсаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 20. Һунгагшадай үмэнэ депутадай хэдэг тоосоон

СССР-эй Верховно Соведэй, союзна республикын Верховно Соведэй, автономно республикын Верховно Соведэй депутат байд гээд лэ, гэбэшье жэлэй нэгэ дахиһаа үсөөн бэшэ, харин тиихэдэ хизаарай, областной Соведэй, автономно областиин, национальна округой, районно, городской, городой районой Соведэй, поселково болон сельскэ Соведэй депутат—жэлэй хоёр дахинһаа үсөөн бэшэ өөрынгөө болон Соведэй хүдэлмэри тухай һунгагшадай үмэнэ тоосохо уялгатай.

Депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн ажалшадай коллективүүдэй, нинтын организацинуудай эрилтээр депутадай тоосоон ямаршье сагта үнгэргэгдэжэ болохо. Мүн байдаг газараараа суглараһан һунгагшадай суглаануудай эрилтээр депутадай тоосоон хэгдэжэ болоно.

Депутат тоосоо хэһэн тухайгаа, һунгагшадай зүгһөө ороһон дурадхалнууд тухай Соведтэ дуулгана.

СТАТЬЯ 21. Һунгагшадай үмэнэ тоосоо хэхэ, уулзалга үнгэргэхэдэнь депутадта туһалалга

Һунгуулиин округто тоосоо хэхэ, һунгагшадтаяа уулзаха үедэнь депутадта шухала хэрэгтэй эрхэ байдал олгогдоно. Энэ зорилгоор тус Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, тэрэшэлэн предприятиин, эмхи зургаанууд болон организацинуудай захиргаан, мүн олониитын организацинуудынь тусхай байра гаргажа үгэхэ, депутадай тоосооной хэзээ хаана болохо тухай, тэрэнэй һунгагшадтай уулзаха тухай, һунгагшадые хүлеэн абаха тухайнь һунгагшадта дуулгана, тэрэшэлэн һунгуулиин округто депутадай ябуулха хүдэлмэридэ туһалхын тулада бусад хэмжээнүүдые абана.

Һунгагшадай үмэнэ тоосохо, үгэ хэлэхынь тулада шухала хэрэгтэй болоһон справочна болон мэдээсэлэй материалнуудые депутадай гуйлтаар Верховно Соведэй Президиум гү, али депутадай хабаатай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, тэрэшэлэн тус һунгуулиин округой газар дээрэ байдаг Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд тэрээндэ үгэнэ.

СТАТЬЯ 22. Доодо шатын Соведүүдэй хүдэлмэридэ болон ажалшадай суглаануудта депутадай хабаадалга

Депутат болоһон Соведэйнгээ газар дээрэ тус депутат доодо шатын Соведүүдэй сессинүүдэй хүдэлмэридэ зүбшэхэ дуутайгаар хабаадалсаха эрхэтэй.

Өөрынгөө һунгуулиин округто байдаг газараараа суглараһан ажахын эдэбхитэдэй, ажалшадай коллективүүдэй, эрхэтэдэй суглаануудта депутат хабаадаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 23. Депутадуудай хандалгаар гүрэнэй болон нинтын органуудай, мүн тушаалта нюурнуудай эрхилхэ уялганууд

Депутадай ажал ябуулгатай холбоотой асуудалнуудаар депутат гүрэнэй болон нинтын органуудта, предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудта, тушаалта нюурнуудта хандаха эрхэтэй. Тэдэнь табигдаһан асуудалые хаража үзөөд, хууляар тогтоогдоһон болзор соо депутадта харюу үгэхэ ёһотой.

Илангаяа шухала асуудалнуудаар депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, министерство болон зургаануудай коллегинүүд, Министрнүүдэй Соведүүд, Верховно Соведэй Президиумүүд хаража үзэхэ уялгатай. Табигдаһан асуудалыень тэдэ органууда зүбшэн хэлсэлгэдэ депутат хабаадалсажа шадаха байна. Ямар үдэртэ тэрэ асуудалай зүбшэн хэлсэгдэхэ тухай депутадта саг соонь дуулгагдаха ёһотой.

СТАТЬЯ 24. Тушаалта нюурнуудта депутадуудай хүлеэлтэгүй орохо эрхэ тухай

Депутадай ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудаар депутат хадаа тус Соведтэ мэдэлтэй гү, али хиналта доронь байдаг гүрэнэй органуудай, предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ болон бусад тушаалта нюурнуудта хүлеэлтэгүй орожо хөөрэлдэхэ эрхэтэй.

СТАТЬЯ 25. Хуули сахилгые хазагайруулһан ябадал усадхахые эрихэ депутадай эрхэ

Депутат Совет хуулинуудые хамгаалха, гурим журам эбдэхэ ябадалтай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха ушар ёһо һайн мэдэдэгээр эрхэтэнэй уялгые гүйсэдхэдэг, социалис хуули ёһые шууд сахидаг байхаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха уялгатай.

Хүн зоной эрхые, мүн хууляар үмэглэгдэдэг эрилтыень хазагайруулһан гү, али хуули ёһые ямар нэгэн ондоо янзаар эбдэһэн ябадалые элирүүлбэл, депутат гүрэнэй засагай түлөөлэгшэ байһан тула тиимэ хазагайруулгануудые болюулхые эрихэ эрхэтэй, харин хэрэгтэй болоо һаань, зохихо органууд болон тушаалта нюурнуудта тиимэ хазагайруулгануудта эсэс табихые эрижэ хандаха эрхэтэй.

Депутадай эрилтэ табиһан гүрэнэй болон нинтын органуудай тушаалта нюурнууд, предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай захиргаан, тэрэшэлэн милициин хүдэлмэрилэгшэд хазагай ябадалнуудые усадхаха тушаа саг дары хэмжээ абаха, харин хэрэгтэй болоо һаань, зэмэтэниие харюусалгада хабаадуулха уялгатай.

IV. ДЕПУТАДАЙ АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ГОЛ НАЙДАМЖАНУУД

СТАТЬЯ. 26. Этигэмжэ түлөөлэлгээ бэелүүлхэдэнь депутадта туһалалга

Гүрэнэй органууд, предприяти, эмхи зургаанууд, организацинууд болон тушаалта нюурнууд этигэмжэ түлөөлэлгээ бэелүүлхэдэнь депутадта туһалха уялгатай. Депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгээ бэелүүлхэдэнь тушаалта нюурнуудай зүгһөө туһаламжын үзүүлэгдэдэггүй һаа, Совет гү, али тэрэнэй органууд тогтоогдоһон гуримай ёһоор эдэ тушаалта нюурнууд тушаа журамай талаар хэмжээ абаха, гү, али даажа байһан тушаалһаань сүлөөлхэ хүрэтэр журамай талаар зохихо хэмжээ тэдэ нюурнуудта абахыень тусхай органуудта хандаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 27. Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгээ гүйсэдхэхынь тулада үйлэдбэриин гү, али албанайнь уялгаһаа тэрэниие сүлөөлэлгэ

Соведэй сессинүүдэй үедэ, тэрэшэлэн депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгэ гүйсэдхэхэ хууляар хараалагдаһан бусад ушарнуудта депутадай дүүргэжэ байһан үйлэдбэриин гү, али албанайнгаа уялгаһаа сүлөөлэгдэхэ, тиихэдэнь саг үргэлжэ хүдэлдэг газарһаань дунда зэргын салин хүлһэниинь үгтэжэ байха ёһотой.

СТАТЬЯ 28. Соведэй хэблэн гаргаһан зүйлнүүдээр депутадые хангалга. Депутадта юридическэ туһаламжа үзүүлгэ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, союзна республикын Верховно Соведэй Президиум, автономно республикын Верховно Соведэй Президиум, Соведэй гүйсэдхэхэ комитет тус тус Соведэй депутадые Соведэй албанай хэблэлнүүд болон мэдээсэлэй материалнуудаар хангана.

Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, предприяти болон организацинуудай захиргаан, тэрэшэлэн юридическэ эмхи зургаанууд депутадай ажал ябуулгада гараһан эрхын асуудалнуудаар депутадта туһаламжа үзүүлнэ.

СТАТЬЯ 29. Депутадта шухала хэрэгтэй мэдээсэлнүүдые олгожо байха предприяти, эмхи зургаан болон организациин хүтэлбэрилэгшэдэй уялга

Тус һунгуулиин округто байдаг предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд депутадай ажал ябуулгаяа эрхилхэдэнь шухала хэрэгтэй справочна материал болон бусад янзын мэдээсэлнүүдые депутадай гуйлтаар тэрээндэ үгэхэ ёһотой.

СТАТЬЯ 30. Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгые гүйсэдхэлгэтэй холбоотой гаргашые депутадта түлэлгэ

Депутадай этигэмжэ түлөөлэлгые гүйсэдхэжэ байха үедэ гаргагдаһан гаргашанууд хууляар тогтоогдоһон ушарта болон хуулита гуримаар депутадта түлэгдэнэ.

СТАТЬЯ 31. Депутадай түлөөһэгүйгөөр ябаха эрхэ

СССР-эй Верховно Соведэй депутат ССР Союзай газар дээрэ, союзна республикын Верховно Соведэй депутат, автономно республикын Верховно Соведэй депутат өөрынгөө республикын газар дээрэ түмэр замай, автомобилиин, уһан замай, агаарай дотоодын бүхы харгы замаар мүн городой бүхы янзын (таксиһаа бэшэ) пассажирска транспортаар түлөөһэгүйгөөр ябаха эрхэтэй.

Хизаарай, областной Соведэй, автономно областиин, национальна округой, районно, городской, городой районой Соведэй поселково болон сельскэ Соведэй депутат өөрынгөө хизаарай, областиин, округой, районой, городой тосхоной болон сельсоведэй газар дээрэ республиканска мэдэлтэй автомобильна болон уһан замай транспортаар, гадна (таксиһаа бэшэ) городой бүхы янзын пассажирска транспортаар, тиихэдэ хизаарай, областной Соведэй, автономно областиин, национальна округой Соведэй, районно Соведэй депутат мүн тэрэшэлэн түмэр замай транспортаар түлөөһэгүйгөөр ябаха эрхэтэй.

Союзна, автономно республиканаудай Верховно Соведүүдэй болон нютагай Соведүүдэй депутадуудай түлөөһэгүйгөөр ябаха гурим болон хэлсээ, тэрэшэлэн транспортна организацинуудтай энэ талаар хэгдэхэ тоосооной гуримые СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон союзна республиканаудай Министрнүүдэй Соведүүд тодорхойлно.

СТАТЬЯ. 32. Депутадай ажалай эрхые хамгаалалга

Депутат уридшалан Соведэй үгэһэн зүбшөөлгүйгөөр, гансал захиргаанай үүсхэлээр хүдэлжэ байһан предприятиһаа, эмхи зургаанһаа гү, али организациһаа, мүн колхозоһоо гаргагдаха гү, али журамай талаар абтаһан хэмжээгээр доогуур түлөөһэтэй хүдэлмэридэ оруулагдаха ёһогүй. Харин сессинүүдэй хоорондохи үедэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гү, али Верховно Соведэй Президиумэй уридшалан абтаһан зүбшөөл хэрэгтэй байха.

Соведэй органдо, һунгагдадаг тушаалда оруулагдажа, ажалһаа сүлөөлэгдэһэн депутат тэрэ һунгагдадаг тушаалайнгаа этигэмжэ түлөөлэлгын болзорой дүүрэхэдэ, хуушан ажалдаа (тушаалдаа) бусаагдаха, харин тиимэ ажалай үгы байбал, урданайхитайнь адли хүдэлмэри (тушаал) тэрэл предприяти, эмхи зургаан, организация гү, али өөрынь зүбшөөлөөр, ямар нэгэ ондоо газарта олгогдохо ёһотой.

Совет органдо һунгагдадаг тушаалда депутадай хүдэлһэн сагынь Соведэй органдо һунгагдадаг тушаалда орохоһоо урда депутадай хүдэлжэ байһан мэргэжэлээрнь ажалайнь стажда оруулагдана.

СТАТЬЯ 33. Верховно Соведэй депутадуудай ойроо хүртэшэгүй байдга

СССР-эй Верховно Соведэй депутат, союзна республикын Верховно Соведэй депутат хадаа өөрынь һунгагдаһан СССР-эй Верховно Соведэй гү, али союзна республикын Верховно Соведэй зүбшөөлгүйгөөр уголовно [...] гада хабаадуулагдахагү[...] валагдахагүй, мүн сү[...] маар тохогдодог захир[...] хэмжээндэ оруулаг[...] Харин сессинүүдэй хоо[...] ховно Соведэй Президи[...] шөөл хэрэгтэй байха.

Автономно респуб[...] ховно Соведэй депута[...] республикын газар дэ[...] лэн тус автономно ре[...] оршодог союзна респ[...] хы газар дээрэ автон[...] ликын Верховно Со[...] шөөлгүйгөөр уголовно [...] да хабаадуулагдахагүй, [...] лагдахагүй, мүн сүү[...] тохогдодог захиргаа[...] жэндэ оруулагдахагүй [...] рин тэрэнэй сессинүү[...] автономно республики[...] Соведэй Президиумэй [...] рэгтэй.

СТАТЬЯ 34. Нютаг[...] дэй депутадуудай ойроо [...] гүй байлга

Хизаарай, областной [...] автономно областиин, [...] округой, районно, город[...] дой районой Соведэй, [...] сельскэ Соведэй депутат [...] дэй газар дээрэ депутад[...] даһан Соведэйнь зүб[...] уголовно харюусалгада [...] лагдахагүй, арестова[...] мүн сүүдэй гуримаар [...] захиргаанай яла хэм[...] лагдахагүй. Харин тэрэ[...] нүүдэй хоорондо гүйс[...] тедэйнь зүбшөөл хэрэ[...]

Тус статьягай нэгэ[...] заагдаһан асуудалаар [...] али тэрэнэй гүйсэдхэ[...] шиидхэбэриие дээдэ [...] Совет гү, али тэрэнэй [...] комитет болюулжа, тус [...] Соведэй дахин харан[...] бусааха эрхэтэй. Хэ[...] шынгээ шиидхэбэрие [...] хин дабтаа һаань, тус [...] ажалшадай депутадууд[...] ной хизаарай Совет, ав[...] али союзна республи[...] но Соведэй Президиу[...] ласть, хизаар болон ре[...] прокуророй зуурш[...] хэ байна.

СТАТЬЯ 35. Депута[...] шэлгэ ба депутадай үбс[...] дэг

Депутат болбол депу[...] шэлгэтэй, депутадай үб[...] дэгтэй байха. Эдэнээ эт[...] лөөлэлгынгөө болзор[...] хэрэглэхэ.

Депутадай үнэмш[...] депутадай үбсүүнэй т[...] шээтэ зүйлые, тэрэш[...] дуудай үбсүүнэй тэмд[...] дүримые:

СССР-эй Верховно С[...] путадууд тушаа — ССС[...] ховно Соведэй Презид[...] на;

союзна болон автоно[...] ликануудай Верховно [...] путадууд, мүн нютаг[...] дэй депутадууд тушаа [...] союзна болон автоном[...] кануудай Верховно С[...] Президиумүүд батална.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түр[...]
Н. ПОДГО[...]

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секр[...]
М. ГЕОР[...]

Москва, Кремль.
1972 оной сентябриин 20.

Бэшүүрэй аймагай юһэн колхоз, совхозууд Бага-Куналейн элеваторта шэнэ жэлэй ургасын орооһо тушаана. Зуугаад автомашина эндэ үдэр һунигүй ерэжэ байна. Эндэхи лаборантнууд гурбан халаан болон ажаллажа, нэгэшье һаатуулангүй орооһо тушаан абана. Мария Быкова, Галина Федотова, Мария Ерофеева гэгшэд орооһоной шанарые тон наринаар шалгана.

Һүүлэй мэдээгээр, энэ элеваторта 41 мянган тонно тараан тушаагдаад байна. Энэ жэлдэ эндэ 10 мянган тонно тараан сэбэрлэгдэхэ юм.

Шэнэ жэлэй таряа зөөлгэдэ пассажирско-автотранспортна предприятиин жолоошон Федор Кушнарев, Улаан-Үдын хоёрдохи ГАП-ай жолоошон Аркадий Королев болон бусад эрхимээр ажаллажа, бултанһаа шалгарна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Складые даагша Михаил Малков автомашинаар асарагдаһан орооһо шэгнэжэ байна; 2. Элеваторай хашаа соо ажал бурьялан бусална.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАЛААР олдоһон соло

Дэрэстэйн долоон жэлэй һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа Гомбо-Сурун басаган Дулма Дамчеевагай отарада хурьгашанаар хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Ахалагша хонишон Дулма Дамчеева залуу басаганда дүй дүршэлөө дуратайгаар хэлэжэ үгэдэг һэн. Һая гараһан хурьгадые харууһалхада хэды хүндэ байбашье Гомбо-Сурун оролдосотой бэрхээр ажаллажа, бэрхэ хонишоной зүрхэ сэдьхэлые татаадхёо бшуу. Эндэ хүдэлжэ байһан үедөө түлмэр ажалша басаган олон юумэндэ һураһан: хонидые жэлэй ямар сагта тала бэлшээридэ яажа адуулхада һайн бэ, ямар сагта түл абахада һайн байдаг бэ гэжэ ойлгоһон байха. Энээнэйнгээ удаа Гомбо-Сурун Гончиковна элдэб отаранuудта хурьгашанаар, удаань хонишоноор ажаллаа бэлэй.

Гомбо-Сурун Гончиковна Цыретор Дашиевич нүхэртэеэ 800 эхэ хонидые 1959 ондо даажа абаа һэн. Энэ хугасаада ажалша бүлын абаһан хурьга, хайшалһан нооһыень тоолохо, хэлэхэ болоо һаа, арба гаран отара, мүн тэды шэнээн машина нооһон болохо юм бээзэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Гомбо-Сурун Гончиковна түрүүшынхеэ хурьгалха 570 зуһаг хонидые даажа абаһан юм. Эндэхи хонишод түл абалгадаа һайн бэлэдхэлтэй оролохын тула ехэхэн хүдэлмэри хэжэ гараа. Хонидоо зун намарай сагта хээрын шамэтэй ногоондо, таряалангай узуурта бэлшээжэ шадаһан. Хонидые искусственнаар үрэжүүлгын үедэ ахалагша хонишон техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлдэг заншалтай. Шухала ажалаа 15—20 үдэрэй туршада һайн шанартайгаар хэдэг гуримтай. Энэ үедэ хонидоо хоёр бүлэг болгон харюулна.

— Гомбо-Сурун Гончиковна, та хайшан гэжэ жэл бүри иимэ үндэр үрэ дүн түйланабта, манда хөөрэжэ үгыт — гэжэ ахалагша хонишонһоо асууһан байнабди.

— Хүн ямаршье ажал хэхэдээ, тэрээндээ тон харюусалгатайгаар хандаха, бүхы хүсэ шадалаа гарган ажаллахаһаа гадна, тэрэндээ үнэн зүрхэнһөө дуратай байха гээшэ ааб даа. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай хонишод хонин бүриһөө хурьга, тус бүриһөөнь 3 килограмм 620 грамм нооһо хайшалжа абаабди. Гэбэшье түйлаһан амжалтаараа зүрхэ сэдьхэлээ ханаха зэргэгүйбди. Ерэхэ үбэлжэлтэдэ үшөөшье олон хурьга абажа түлжүүлхээр эрмэлзэнхэйбди, — гэжэ ахалагша хонишон даруу номгоноор мандаа хэлээ бэлэй.

Социалис Ажалай Герой, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Гомбо-Сурун Гончиковна Цыремпиловагай дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэмөөр.

Хонишод сентябрь һарын хориноор хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлдэг гуримтай. Февралиин тэнгһээ мартын 20 болотор хурьгад абтадаг. Үрэжүүлгын хүдэлмэриие наринаар сахижа, һайн шанартайгаар хэжэ шадаһанай ашаар Худагын хонхорой хонишод түл абалгаяа һарын туршада үнгэргэнэ.

Түл абалга. Энэ хадаа хонишондо эгээл харюусалгатай үе мүн. Хонишон хурьга абаха үедөө зун намарай туршада хэһэн хүдэлмэриингөө аша үрые харюулдаг гээшэ ааб даа. Түл абалгын харюусалгатай ажалые хонишодой халуун хаһа гэжэ дэмы нэрлээгүй байха. Тэдэнэр үшөө халуун намар байхада хонидойнгоо байра байдалые һайнаар дулаалдаг юм.

Үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлээ зөөжэ, хорёодоо оруулдаг байна. Мүн хурьга абалгын үедэ хэрэглэгдэхэ зэр зэмсэгүүд түгэс бэлэн бологогдоно.

Хонидой байрын уйтан дээрэһээ эндэ эхир хурьгад тусхай таһалганууд соо, бэшыень бүлэг бүлэгөөрнь сакмануудта хубаарилан байлгана. Хонидой олоороо хурьгалха үедэ тэдэнэр түхэреэн сүүдхын туршада дежурладаг юм. Хурьгадаа үдэртөө гурба дахин эхэдэнь хүхүүлнэ. Боргожоһон хурьгадаа богонихон болзорто газаа гаргана, удаань сагынь ехэ болгоно.

Сакмануудта байһан хобоонууд соо хододоо бүлеэн уһан, дабһан болон бусад минеральна бодосууд элбэгээр хэгдэдэг. Хонидто һайхан үбһэн, ногоон һолоомон, орооһо тараанай зүйл табигдаһан рационойнь хэмжүүрээр үгтэдэг.

Гомбо-Сурун Гончиковна үдэрэй туршада хурьгалһан [...] тусхай дэбтэртэ [...] Тиихэдэ эхирлэһэн хон[...] даа бэшэгдэнэ.

Һая гараһан хурьга[...] хүйтэ абабал үбшэлэ[...] Хэрбээ гараһан хурьга[...] та үбшэлөөд орхибол, [...] тарилга хэхынь тула [...] ринарна аптечкэ түхэ[...] байдаг. Али нэгэ хони [...] ехээр үбшэлбэл, хони[...] ринарна врачые дууда[...]

Хонидойнь байрада [...] оруулагданхай. Мүн [...] даг түхеэрэгдэнхэй [...] туршада үглөөнэй [...] хонидоо үбһэ, зелёнко [...] лүүлһэнэй удаа бул[...] уһална. Удаань хурьга[...] дэнь хүхүүлнэ. Үглөөнэй [...] та хонидоо бэлшээри[...] даг юм. Хонидой [...] галжа эхилхэдэ, тэдэни[...] дань дутэ бэлшээдэг [...]

Зэдын аймагай «[...] колхозой солото хони[...] Сурун Гончиковна Цы[...] һүүлэй 8—9 жэлэй ту[...] зуун хонин бүриһөө 10[...] һээ дээшэ хурьга аба[...] жэ, республикын эрхи[...] дой тоодо батаар оро[...] рүүшынхиеэ хурьгалха [...] һаг хонин бүриһөө тү[...] лоно гэжэ энэ нүхэрна[...] сотой ажалаараа гаршал[...] даа.

Түсэбтэ табан жэлэй [...] хи жэлэй үбэлжэлгэдэ [...] бэлэдхэлтэйгээр орожо, [...] хонин бүриһөө 115 хур[...] зорилготой энэ ажал[...] коллектив ажаллажа ба[...]

Д. ХУБ[...]
манай [...]

Зэдын аймаг.

ЦЫДЕНДАМБАЕВ

КОНЦЕРТ

РАССКАЗ

(...эхэл. Эхининь сентябриин 22-ой номерто).

...дма абгайн түб тосхон ...аргыда ойрохон хонидоо ...а ябатар, аймагай түбhөө ...с ашаанай машина хоёр ...дэжэ дүтэлбэ. «Город хүрэ-...бан автобус үни үнгэрөө, ...хинь энээгүүр оройшог үн-...списаниин гадуур гүйhэн ...н автобус мүнөө үдэшэ кон-...табиха артистнарай автобус ... ха» гэжэ хүгшөөдэй hа-...наба.

...идма абгай тушаа ерээд, ...ашаанай машина хоёр тог-...байба. Жолоошоной хажуу-...ран хүн автобусhоо бууҗа, ...магай ойро ерэнэ.

...Сайн, бабушка!

...Сайн, сайн...

...вхозой түб дүтэлөө гү?

...Ушан хоёр километр...

...ла даа... Бабушка, та, кон-...байха гүт?

...ндэ, Нарhатын хониндо бай-...найе хэн концертдэ абааша-...шэб? Намдаа хадаа, хони ...анай мааралга концертдэл ...губэ, — гэжэ хүгшэн дуу-...

...Та хэн гээшэбта?

...ндуева Санжидма гээшэб.

...Би Галдан Цыденович Очиров ..., — гэжэ залуушагаар hан-... сайhан хүн гараа үгэбэ.

...а Галдан Очиров гээшэб гэ-...нинь автобус соогоо ороод, ...араа юушьеб хөөрэлдөөд, ... гараба.

...жидма бабушка... Концерт-...жо шадахагүй хадатнай ма-...истнар дуу дуулажа, нэгэ ...н концерт харуулхань гү? — ... Очиров хүтэлбэрилэгшэнь ...ба.

...Тиигэг лэ... Яагаа hайн юумэ ... Би тэрүү тэрэ хонидые ...ь залаад ерэhүү, — гэбэ ...дма абгай.

...ааагаа бү зобогты... Манай ...убүүд хонидыетнай тогтоо-...ээбэ тэрэ хүниинь.

...ан залуу хүбүүд хонид тээ-...эжэ ошоод, автобус харгы-...ууу тээшээ годиржо, ногоон ...дунда зогсобо. Ашаанай ма-... харгын хажуу талада зог-...гдэбэ.

...истнь үнэтэй hайхан баяа-...ехэ шангаар наадаад, баяа-... дуунай аалихан болоходо, ...боро кости...тай Бадма Бу-... гэжэ артист «Байгал тухай ... дуулажа үгэбэ. Набтархан ...үсэтэй шанга, ирагуу hайхан ...той Ирина Балсуева гэжэ ...ка «Үргэн талын хар-...» гэжэ дууе дуулаба. Тэрэ-...да ород артист ород дуу дуу-...

...н дунда болоhон юрэ бу-...цертые ори гансахан хараг-...жидма абгай гансааран ...шаба. Тиигэд:

...олохо hаань, Ирина басаган ...эгэ дуу дуулажа үгэг лэ ... гэбэ.

Тэндэ байhан бүхы артистнар Санжидма абгайтай альга ташабад.

Ирагуу hайхан хоолойтой Ирина Балсуева «Эдир залуу наhандаа, наhандаа» гэжэ хоёрдохи дуугаа дуулаба.

Гансал радиогоор дуу дуулахыень шагнадаг, нюур шарайень ганса нэгэ хүршэнэрэйнгөө телевизорэй экран дээрэ харадаг, нэрэтэй солотой артистнарай өөhэдынь үргэн талын дунда, гансал өөртэнь дуу дуулажа үгэhэндэ Санжидма абгайн сэдьхэл зүрхэн уяран хүдэлжэ, болоhон энэ ушарта айхабтараар баясажа, хараhан hайхан зүүдэнэйнгээ үнэн болон бэелдэжэ байhанда этигэжэ ядахадал гэнэ.

— Зай иигээд, Санжидма абгай, дүрбэн дуу дуулажа үгөө хадаа, ошохо тээшээ мордохомнай даа... hайн hайхан hуугты, — гэжэ hаншагаа эртэнhээ сайжа эхилhэн Очиров хүтэлбэрилэгшэнь хэлэбэ.

— hайн даа... Ехэл hайн... Таанадай ажалда амжалта хүсэнэб... Үшөө олон дуунуудые, үшөөл hайханаар ная, зуу хүрэтэрөө дуулажал ябахатнай болтогой, — гэжэ юрөөгөөд, Санжидма абгай баанхатайхан айрагаа яаралтай түргэн нээбэ.

— Адуулhан хонидоймни арюун сагаан айрагhаа ама хүрыт даа... — гэжэ hарбайба.

Автобустоо hуухаяа байhан артистнарынь бултааран баанхатай айрагhаань ама хүрэн балгабад.

— Ехэл амтатай, садахаяа мэдэнгүй уужал байхаар айрагтайт!

— Сагаан эдеэнhээтнай ама хүрөөл хадаа hайхан даа.

—Хүдөө нютагтаа ябахада имэл даа...

— Зай hайн даа... Ута наhа наhалагты...

— Таанадта бултандатнай hайн даа...

Хүдөө талын дунда уулзаhаншье hаа, өөрынь эгээл хүндэтэ айлшад болоhон артистнарайнгаа автобустоо hуужа байхада, бултааран гараараа зангажа саашаа мордоходо, Санжидма абгайн сэдьхэл бүришье уярба. «Санжидма хэн гээшэб? Хэншье бэшэ... Ноёншье бэшэ... Шалгалтын комиссиинше гэшүүн бэшэ... Өөртэнь адли хүгшэд айл, гэр бүри дүүрэн... Үшөө тэрэ мүртөө зарим нэгэндэ мууда тоотой ха юм... Яаража ябаhаншье hаа, автобусоо байлгажа, али зэргэ hайханаар ганса өөртэнь дуу дуулажа үгэбэд гээшэб!»

«Өөрымни түрэhэн эхын, Гончикова Балжидай амиды ябахада имэ саг байhан байхаяа яагаашье гээшэб даа» — гэжэ hанан гэхэдэнь, Санжидма абгайн хоёр нюдэнhөө халуун нёлбоhон хасарыень халаажа байhандал, доошоо hубарин гүйлдэжэл байба.

Ошохоёо ошоhон хоёр машинын хойноhоо хараад, нойтон хасараа аршангүй зогсожол байhан хүгшөөдэйн hанажа үзэхэдэ, дайнай дүүрэhэн үдэрhөө хойшо нэгэшье уйлаагүй байhан байба... Тиихэдэ, дайнай дүүрэhэн жэлэй май соо, түрэл hайхан нютагтаа, түрэhэн гал гуламтадаа бусажа ерэхээ болиhон Номто Булад хоёроо шаналжа, гашуунай гашуун нёлбоhо адхажа, уйлахын ехээр уйлаа бэлэй даа...

Тэрээнhээ хойшо үнгэрhэн аяар гушаад жэл соо уйлаhанаа Санжидма абгай hанабагүй...

Артистнарай ошоhонhоо хойшо гурба хоноод түб тосхонhоо хэды хонолсохоор ерэhэн дүү басагандаа хонидоо адуулгуулаад, харгын машинада hуужа, Санжидма хүгшэн өөрынгөө хэрэгээр түб тосхоноо ошобо.

Санжидма ерэhэн хэрэгээ бүтээгээд, «ветеринарна врач арбаад гаран хоногто эрьеэгүй» гэжэ хэлэхээ совхозой конторододо ошобо. Ветеринарай үглөө ошохые мэдэжэ hанаагаа дүүрээд байхадаа:

— Зай... Хэр гоё концерт харуулааб даа? — гэжэ Санжидма асууба.

— Концерт юундэ гоё бэшэ байхаб, — гэжэ Сэбэг дарханай Балдуухай харюусаба.

— Харгыда ойрохон хонидоо адуулжа ябаhанайнгаа ашаар бишье гурбан артистнарай намда концерт харуулхые шагнажа жаргааб даа... Баанхатай айрагаар бултыень хүндэлөөб... Мэдээ hаа тодхуууртай айрагаа тэбэрижэ угтаха байгааб, — гэжэ Санжидмагай хэлэн сасуу тэндэ байгаашад энеэлдэшэбэ.

Санжидма абгайн дотор нэгэ гол ехэ hудаhаниинь гү, али нэгэ мяханиинь үбшэнтэйгөөр таhаршаhандал боложо, сухалаа хүрэн уурлажа, бэень үлэ мэдэг hалганажа байба.

— Сэбэг дарханай Балдуухай, шил эхи татажа, хамагhаа ехээр энеэбэлши даа... Хэлэhэн үгэдэнь этигэхэгүй hаа, — хүнөөр хөөрэлдэhэнэйшье хэрэггүй, — гэжэ Сэбэг дарханай Балдуухайда хандажа хэлээд, бултанай дуулахаар:

— Бэе бэеынгээ үгэдэ хэзээ этигэдэг болохо зон гээшэбибди... Коммунизм байгуулжа байнабди гээд лэ үдэр бүхэндэ hүүхирэлдэхэт! — гэжэ уйлганан hагад дуугараад, Санжидма үүдэ шангаар шабалаад гаража ябашаба.

Газааhаа тэрэ дары ороhон парторг Буда Гомбожапович орон сасуугаа:

— Санжидма хүгшэндэ «хэзээ ерээбта» гэжэ хандахадамни юушье хэлэнгүй ойгуурни үнгэршэбэ. Юун болооб? — гэжэ асууба.

Мэнэ hаяхан болоhон ушарые мэдэхэдээ, Буда Гомбожапович хэлэбэ:

— Хээрэ хони адуулжа ябаhан хүгшэндэ хэдыхэн дуу дуулажа, жаахан концерт харуулаабди гэжэ уран hайханайнь хүтэлбэрилэгшэ Галдан Цыденовичынь хэлээ hэн... Бултааран нэгэ хүнэй түлөө, нэгэ хүн бултанай түлөөбди гэлсэгшэл бэшэ гүбди?. Нэрэтэй түрэтэй артистнаршье hаа, заабол сценэ дээрэhээ дуулаха ёhотой бэшэ ха юм... Концертдэ ерэжэ шадахагүй хүгшөөдэйдэ хэдыхэн дуу дуулажа үгэhэндэнь этигэжэ ядахада юун байгаа юм. Хони адуулдаг ганса бэе хүгшэнэй центр тосхоноор ерэхэдэнь дурыень дэмы гутаагаалта даа.

Конторо соо ехэл зохидгүй, абяа аниргүй байдал тогтожо, тэндэ hуугшадай нюур нюураа харалсахань эшхэбтэр шэнги байгаа hэн.

МОСКВА. М. Н. Ермоловагай нэрэмжэтэ Москвагай театр «Үглөөдэр, долоон сагта...» гэhэн зүжэгөөр шэнэ сезоноо нээбэ. Энэ зүжэгые В. Токарев Константин Симоновэй «hүүлшын зун» гэhэн романаар бэшэhэн байна.

РСФСР-эй арадай артист В. Андреев энэ зүжэгые табижа, РСФСР-эй габьяата уран зурааша М. Курилко шэмэглэн гоёогоо, хүгжэмыень композитор Э. Колмановский бэшээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүжэгhөө хэhэг. Зүүн гарhаа — Львов. фронтын Сэрэгэй Соведэй гэшүүн — РСФСР-эй арадай артист В. Якут, Батюк, фронтые командалагша — РСФСР-эй габьяата артист Ф. Корчагин, Серпилин, армиие командалагша — РСФСР-эй арадай артист И. Соловьев.

ТАСС-ай фотохронико.

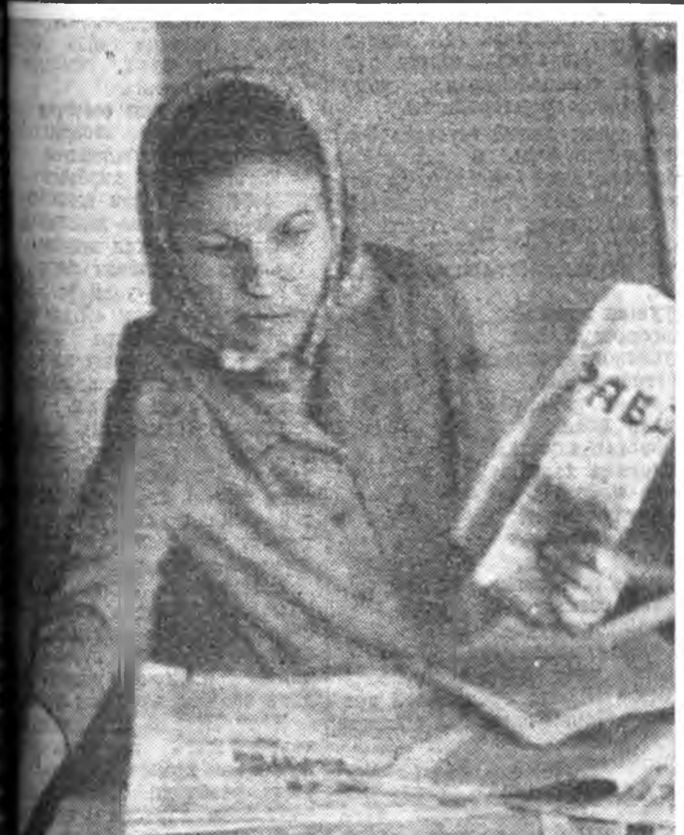

...шүүрэй аймагай «Союзпечать» агентствын үнинэй хүдэлмэ-...шэ Екатерина Петровна Кулайчук коммунис ажалай ударник ... Тэрэ эндэ хүдэлжэ эхилhээр зургаан жэл боложо ... Энэ хугасаа соо нүхэр Кулайчук газетэ болон журналнуу-... олоор бэшүүлхэ хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулжа, эрхим ...ришэдэй тоодо ороо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. П. Кулайчук ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАИ фото.

Ажалшадай бэшэгүүдhээ

ХИЛЭЭМЭН ЮУНДЭ ДУТАЛДАНАБ?

Тээгдэ — Хориин аймагай томохон тосхонуудай нэгэн юм. Эндэ Хүрбын совхозой, Хүрбын леспромхозой түб hууринууд, дунда hургуули болон бусад эмхи зургаанууд оршодог. Хүн зонойнь тоо жэл бүри олошорно. Тэдэнэй hуудал hайжаржа, эрилтэнь улам дээшэлнэ.

Тиин гэhээ тосхоной магазинуудhаа эдихэ хилээмээ абахань бэрхэтэй болоод байна гэхэдэ алдуу болохогүй ха. Энээн тушаа газетэдэ уншаад, зарим хүнүүд гайхажашье болохо. Теэд үнэн дээрээ имэ байдалтай болошонхойбди.

Хүрбын ОРС өөhэдын пекарнитай юм. Теэд тэрэнь ехэнхи сагтаа эбдэршоод, заhабарилагдажал байдаг заншалтай. Гүйсэд hайнаар хэзээ заhабарилагдажа, хүдэлдэг болохыень мэдэхын аргагүй.

Зүгөөр үдэр бүри шахуу нэгэ машинаар аяар Улаан-Үдэhөө хилээмэ зөөдэг юм. Теэд асарагдаhан хилээмэниинь эндэхи зондо хүртэнэгүй. Эдихэ хилээмээ абахын тула удаан саг соо ээлжээндэ зогсохо баатай болоrдоно. Тиигэбэшье үбгэд, хүгшэдэй хилээмэгүй бусаха ушар али олон дайралдана. Заримандаа Удинск тосхонhоо хилээмэн асарагдадаг юм. Теэд үдэр бүри асарагдаха бэшэ аад, баhал hанаа зобонги болоrдошоно.

Тээгдэ тосхоной хүн зон хэды болотор хилээмээр дуталдажа байха юм? Хориин аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда түргэн харюусаха бэзэ гэжэ найданабди.

Ц.Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

Хориин аймаг.

ШАТАР

ДАХИНАА ЕХЭ ТООТОЙГООР...

...ЗЕ. (ТАСС). Шатарай ... хоёрдохи турта ... сугуулгадамал команда ... шатаршадай уулзалгада, ... тоотойгоор шүүбэ. Смысе... ..., Таль—Якобсое... ... Слодые шүүhэн ... Холм хоёрой уулзал... дүүрээ. Тиигэжэ ... hүүлшын манай шатаршад 7,5 очкотой болобо.

Венгриин, ФРГ-гэй, Югославиин шатаршад түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахаа дүүрэн арга боломжотой. Тэдэнэр Марокэын командые—4:0, Исландиин шатаршадые—2,5:0,5 (нэгэ парти хойшолуулагдаба), Кипрэй командые 4:0 тоотойгоор илаhан байна.

Болгариин, Австралиин шатаршадай уулзалга шанга тэмсэлдэ үнгэрөө. Болгариин мэргэжэл шатаршад дабаритай шатаршад нүгөөдүүлээ булижа ядаhан байха юм. Уулзалга 1:1 тоотойгоор таhалдуулагдаба. Хоёр партиин хойшолуулагдаба. Гроссмейстер Бобоцов Австралиин шатаршан Браун хоёрой хоорондо шанга тэмсэл боложо, тэнсэhэн байна.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАhАА

БАГДАД

ТҮҮХЭТЭ ДОКУМЕНТ

ТАСС

Ирагай президент Ахмед Хасан аль-Бакрай албанай хэрэгээр СССР-тэ аяншалhан тухай совет-ирак хамтын коммюникее «Багдад обсервер» газетэ түүхэтэ документ гэжэ нэрлэнэ. Энэ документ араб-совет харилсаа холбоое, ирак-совет hанал бодолой нэгэдэл хүгжөөхэ байха гэжэ газетэ бэшэнэ. Империализмда, шэнэ түхэлэй колониализмда, сионизмда эсэргүү, эб найрамдалай, дэбжэлтын хэрэгэй, социализмын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй, Араб социалис дэбжэлтэ (БААС) гэдэг партиин хоорондохи харилсаае саашадань үргэдхэхэ бата үндэhэ hуури коммюнике дотор табигдаhан байна.

Империализмда, сионизмда эсэргүү, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ араб сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй мүнөөнэй шатадахи зорилгонуудтай хамтын коммюнике бүрин тааралдана гэжэ «Аль-Джумхурия» газетэ тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ

НГУЕН ТХИ БИНИИН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

США-гай баримталдаг хараа бодолhоо шалтагаалан, «сэрэгэйшье, политическэшье талаар нэгэшье асуудалай шиидхэгдээгүй» байhан дээрэhээ хөөрэлдөөнүүд урагшаа ябанагүй гэжэ Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын гадаадын хэрэгүүдэй министр, Париждахи хэлсээндэ хабаадаха Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациин хүтэлбэрилэгшэ Нгуен Тхи Бинь мэдүүлээ. «Нгуен Ван Тхиеугэй сайгон хархис засагые Холбоото Штадуудай үсэд нэтэрүүгээр дэмжэжэ байhан ушар хөөрэлдөөнүүдтэ hаад тойбо татана», —гэжэ Нгуен Тхи Бинь хэлэбэ.

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын сентябриин 11-нэй дурадхалнууд Урда Вьетнамда тохёолдоhон бодото байдалай гол шалтагаан болоно гэжэ Нгуен Тхи Бинь журналистнуудай урда үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Хоёр захиргаан, хоёр арми, политическэ элдэб хүсэнүүд эндэ бии. Вьетнамай асуудалнуудые шиидхэхэ гэбэл, дайгаа «вьетнамай түхэлтэй» болгохо гэдэг политикаа Холбоото Штадууд бэелүүлхэеэ болихо, Нгуен Ван Тхиеугэй хархис засаг дэмжэхэеэ болихо, гурбан хубиhаа бүридэhэн национальна эблэрэлгын правительство Урда Вьетнамда байгуулхые зүбшөөхэ ёhотой гээд Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациин толгойлогшо хэлэhэн байна.

ЛОНДОН

Доройтон унаха туйлдаа хүрэбэ

ТАСС

hүүлэй зуун жэлэй турша соо Англи эгээн хүшэр хүндэ байдалда оробо гэхэ гү, али доройтон унаха туйлдаа хүрэбэ гэжэ хүдэлмэришэдтэ харша либералнуудай зонхилогшо либеральна партиин Маргитада жэл бүри болодог конференциие нээхэдээ мэдүүлбэ.

Англида юумэнэй үнэ сэн улам хүндэрнэ. «Хэрбээ саашадаа иимэ хэмжээтэйгээр хүндэрхэ болоо hаань, ороной бүхы экономико доройтон унаха туйлдаа хүрэхэ», —гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Англидахи мүнөөнэй байдал 20-ёод онуудай Германиин байдалтай адлирхуу гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

ХАНОЙ

ДОБТОЛГОНУУД ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын нютагуудые американ авиаци зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо үргэлжэлhөөр.

Сентябриин 16-да Хатинь провинциин зарим уезднүүдтэхи даамбануудта США-гай самолёдууд хэдэ дахин добтолго хэжэ, hандаргаhан байха юм. Эдэ бүгэдые hэльбэн заhахын тула 12 мянган кубометр шорой хэрэгтэй.

Сентябриин 18-да Хатинь, Донгхой провинцинуудай түбүүдые, мүн Хойто Вьетнамай бусад провинцинуудые американ самолёдууд бомбодоhон байна. Тодорхойлон хэлэбэл, Намха провинцидахи Зяолам бүлгэмдэ Улаан мүрэнэй даамбануудай участогуудые ехээр hандаагаа.

Сэрэгэй эдэ хархис ябуулганнуудые ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшэ эрид буруушаагаад, Вьетнамай Демократическа Республикын бэеэ даhан, аюулгүй байдалда хамаархаяа дары болихо эрилтэ США-гай урда табина.

ХАНОЙ

Бомбодолго болюулха

ТАСС

Сентябриин 20-до Фули хотые, Намха, Виньфу провинцинуудай зарим нютагуудые американ авиаци зэрлиг бүдүүлигээр бомдобо.

Сентябриин 19-дэ Хойто Вьетнамай олон провинцинуудта Холбоото Штадуудай самолёдууд добтолhон байна. Куангбинь провинциие, Виньлиниин зоные «В-52» түхэлэй самолёдууд бомбодоо. Хатинь провинциин эрье шадарай нютагуудые США-гай сэрэгэй флодой корабльнууд буудаба. Эдэ хархис ябуулганудhаа уламжалан, олон хүн алуулhан, байрын гэрнүүд hандаргагдаhан байна.

Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлгэ хэхэдээ, ДРВ-гэй газар нютагуудые бомбодохоёо болихо эрилтэ США-гай урда табиба.

ДЕЛИ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛШЭДЭИ ХУРАЛДААН

ТАСС

Ороной олониитын түлөөлэгшэдэй Бүхэиндиин конгресс «Эб найрамдалай ба арадуудай hаналаа нэгэдэлгын түлөө!» гэhэн уряа доро сентябриин 20-до Калькутта — Баруун Бенгали штадай түб хотодо нээгдээ. Хоёр мянга гаран делегат тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. СССР-эй делегаци хариин айлшадай дунда бии.

Эб найрамдалай түлөө, империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүү, Ази болон Африкын эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы арадуудтай hанал нэгэтэй байлгын түлөө, түгшүүрил hулаpуулхын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудые конгрессто хабаадагшад табан үдэрэй турша соо зүбшэлхэ байна.

ЛОНДОН

Ольстерто үймөөтэй байhаар

ТАСС

Ольстерто буугай нэерээн, бомбын тэhэрээн зэдэлhээр. Сентябриин 18-да Лондондерри хотодо Англиин солдадуудай, нютагай зоной хоорондо болоhон буудалдаанай үеэр Ирландиин хэдэн хүн шархатаhан байна. Бомбын тэhэрэлгэhээ боложо, электро-дамжуулгын лини hандаагдаа. Белфастда болоhон тулалдаанай үеэр 19-тэй хүбүүн алуулаа, хэдэн хүн шархатаа. Ньюри хотодо бомбын тэhэрэлгэhээ уламжалан, нэгэ ирландец алуулаа, хоёр хүн шархатаа. Байрын хэдэн гэрнүүд үнэhэн тоборог болгогдоhон байна.

Хойто Ирландида граждан эрхынгээ түлөө тэмсэгшэдые хашажа харшалжа байhан хархис хүсэнүүдэй харата муухай ябуулгануудаа hүүлэй үедэ улам эдэбхижүүлжэ байгаашье hаань, Англиин засагаархид анхаралда абанагүй.

ДЕЛИ

ҮНЭН СЭДЬХЭЛЭЙ ТУhАЛАМЖА

ТАСС

Азидахи эгээн ехэ заводуудай нэгые барихадань, совет мэргэжэлтэд Индидэ үнэн сэдьхэлэй туhа хүргэбэ. Совет журналистнуудтай уулзахадаа, гүрэнэй «Бхарат еви электрикалз» гэдэг корпорациин президент О. С. Муртхи Хардвартахи (Уттар Прадеш) хүндэ электро-түхеэрэлгын завод тухай иигэжэ тэмдэглэhэн байна.

Предприятиин баригдажа эхилhэнhээ хойшо шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангаа hэн. Тиин энэ предприяти бэеэ даанги Индиин ажабайдалда шухала үүргэ дүүргэжэ байна гэжэ президент тэмдэглээ.

Хардварска заводой 300 гаран инженернүүд, техникүүд Совет ороной предприятинуудта, конструкторска бюронуудта, институдуудта hураhан байха.

«Совет-энэдхэг экономическа харилсаа хүгжөөлгэтэй 12 жэлэй турша холбоотой байhан хүм. Тиимэhээ энэ харилсаа холбоон Индиин национальна экономикодо ехэ туhа хүргэхэ байха гээд найданаб», —гэжэ О. С. Муртхи үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

ХИМИЧЕСКЭ ДАЙНАЙ ХОЙШОЛОНГУУД

ТАСС

Вьетнамда США-гай хэжэ байhан химическэ дайн амгалан зондо туйлай ехэ гарза хохидол ушаруулна. Американ авиациин дефолиант хэрэглэhэн Вьетнамай газар нютагуудта ужаг үбшэн тахал, тэрэ тоодо рак ехээр дэлгэржэ байна.

hаяхан Ханой ошожо, эмнэлгын хэдэн эмхи зургаануудта хүрэжэ, вьетнам врачнуудтай хөөрэлдэhэн, Колумбиин университедэй медицинын профессор Джордж Перера энээн тухай «Нью-Йорк таймс» газетэдэ бэшэбэ.

1962 онhоо хойшо американ авиаци Вьетнамай урда районуудта туйлай ехэ дефолиант хаяhан байна. Эдэ дефолиантнуудта ородог зүйлнүүд эльгэнэй үбшэн бии болгодог, хорото хабдар үбшэнэй hужэрэлгэдэ нүлөөлдэг гэжэ Перера тэмдэглэнэ. Американ авиациин дефолиантнуудые үргэнөөр хэрэглэhэн ябадал Вьетнамда рак үбшэ hужэрөөжэ байна гээд Дж. Перера онсолон дурдаба.

НЮЮ-ЙОРК

hУНГАЛТЫН УРДА ТЭЭ КОММУНИСТНУУДАЙ ХЭhЭН ЯБУУЛГА

ТАСС

hунгалтын урда тээ американ коммунистнуудай хэхэ ябуулга дүүрэнтэжэ байна. США-гай Компартиhаа президентын тушаалда кандидат, США-гай Компартиин Генеральна секретарь Гэс Холл hунгалтын урда тээхи хүдэлмэри ябуулхын тула орон соогуур аяншалхаяа гараба. Тиихэдээ 20 штадаар ябажа, hунгагшадтай — хүдэлмэришэдтэй, албахаагшадтай, студентнэртэй уулзаха юм.

Филадельфи хотодо болоhон hунгалтын урда тээхи митинг дээрэ Г. Холл үгэ хэлэхэдээ, Вьетнамда эсэргүү США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгые, Вьетнамай Демократическа Республикын нютагуудые американ авиациин бомбодожо байhыень эрид буруушааба.

НЬЮ-ЙОРК

К. Вальдхаймай үгэ

ТАСС

1974 он хүн зоной тоое бүридхэхэ уласхоорондын жэл болохо гэжэ ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм соносхоо. Дэлхэйн зарим оронуудай, бүхэли районуудай хүн зоной 1974 ондо шиидхэхэ зорилгонуудые зүбшэлхэ бүхэдэлхэйн конференцидэ бэлдэжэ эхилхэ уряатайгаар бүхы гүрэнүүдтэ хандаба.

Олохон оронуудтахи хүн зоной тоо экономическа хүгжэлтэhөөнь hураггүй түргэнөөр нэмэнэ гэжэ Вальдхайм журналистнуудай урда үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлээ. Эдэ оронуудай хүн зон ехэ бэрхэшээл түбэгүүдтэй ушарна: hургуулинууд, гэр байра дуталдана, хүдэлмэригүйшүүл олошорно, гэмтэ ябадал hужэрнэ.

Хүн зоной тоо бүридхэхэ уласхоорондын жэлые үнгэргэлгэдэ оронуудай эдэбхитэйгээр хабаадалсалга эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ байха гээд этигэжэ байhанаа ООН-ой генеральна секретарь элирхэйлбэ.

НЬЮ-ЙОРК

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Куангнай провинцида эшээл hэн сайгон сэрэгүүдтэ Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд шанга сохилто хэнэ. hүүлэй гурбан сүүдхын турша соо энэ провинциин эрье шадарай районуудта эшээлhэн дахуул армиин подразделенинүүдэй бэхилэлгэнүүдые патриодууд hамна буудаа. Американ информационно агентствэнүүдэй мэдээсэhэнэй ёhоор, 1-дэхи харгы шадар байдаг Модык, Дыкфо хотонуудтахи дайсанай хоёр бүлэгые патриодууд хүреэлээд байна.

ХАНОЙ. (ТАСС). Куангчи провинциин элдэб районуудта байлдаанууд замханагүй. АПО агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, сентябриин 20-до Куангчи хотоhоо баруугаар хороhон дайсанай агаарай-десантна сэрэгүүдэй батальондо Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд добтолhон байна. Хотоhоо зүүгээр шэбээлhэн сайгон далайн ябаган сэрэгшэдэй бэхилэлгэнүүдые патриодууд подразделенинүүд ... Эдэ байлдаануудай үедэ дайсанай 300 гаран солдат, офицер хүлhөө буулгагдаа, ехэ hомо хэрэгсэлнүүд булаан абтаа.

Сентябриин 1-нээ 10 болотор меконг мүрэнэй адагта болоhон байлдаануудай патриодууд сэрэгэй хэдэн ябуулгануудые хүсэ, дайсанай 380 солдадые хүлhөөнь буулгаhан, 8 бронетранспортер, артиллериин 4 ехэ түхеэрэлгэ hандаahан байха юм.

Каосан Патет Лао агентствын мэдээсэлэнэй ёhоор, сентябриин 13-да Сенкуангын районо (Зүүн-Хойто Лаос) болоhон байлдаануудай үедэ американ тагнуулай албанай «тусхай» подразделенинүүдтэ Лаосой патриотическа хүсэнүүдэй сэрэгүүд шанга сохилто хүртэбэлэ. Эндэ дайсанай 200 солдат, офицер хүлhөө буулгагдаа.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Сайгон хархис хүсэнүүдые патриодууд дахинаа сохихонь аа гү гэжэ айhан америкын сэрэгэй командование агаарhаа добтолгоо улам үргэдхэжэ байна. «Балтимор сан» газетын мэдээсэлэнэй ёhоор, hүүлэй гурбан неделиин турша со... «АС-130» түхэлэй дүрбэн моторхой сэрэгэй самолёд «дайсанай добтолгоо» hаад тойбо татаха зорилготойгоор сайгон сэрэгэй округ дээгүүр ниидэнэ.

ДАМАСК

АРАБ ПРОФСОЮЗУУДАЙ С"ЕЗД

ТАСС

Сириин Хүдэлмэришэдэй профсоюзуудай бүгэдэ нииты федерациин XVII съезд сентябриин 21-дэ Дамаскда нээгдээ.

hалбаринуудай ба районно профсоюзна эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, хариин оронуудhаа ерэhэн айлшад. тэдэнэй дунда Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин, ВЦСПС-эй, бусад социалис оронуудай профсоюзуудай делегацинууд Федерациин Түбэй зал соо сугларба.

Сириин Араб Республикын президент Хафез Асад сугларагшадай үмэнэ үгэ хэлэhэн. Дэлхэйн Зүүн зүгтэхи байдал тухай, ороной ... Сириин профсоюзай ... хүдэлмэриин ... үүргэ тухай хэлээ.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- *Архи—ажалай, бэеын дайсан.*
- Шог ёгто мүрнүүд.
- Уран шүлэг, басни.

„БУРЯАДУУДТАЙ АНДА НҮХЭД БОЛОН..."

«Минии эрдэмэй ажалда ходоодоо туһалхаар бэлэн, һайхан сэдьхэлтэй буряад зонтой анда нүхэд болоод байнаб. Бүхы сүлөө сагаа эдэ нүүдэлшэдэй отогоор зайжа үнгэргэнэб. Тэдэндэ ном уншанаб. Хөөрэлдэнэб, аяга сай, мяха шүлэеэ адли тэгшэ хубаалдан эдэ зоной хэлэ шудалаад, эдэнэй ёһо заншал дүүрэн амидарнаб». 150 жэлэй саана, холын Петербург, нүхэртөө бэшэһэн бэшэгтээ нэгэ залуу хүн иигэжэ бэшээ һэн. Энэ хүн суута поляк поэт Адам Мицкевичэй дүтын нүхэр, Вильнюсэй университет дүүргэгшэ Иосиф Ковалевский һэн. Тэрэ һүүлдэнь хэлэ бэшэгэй суута эрдэмтэн болоо, Казанска университедэй ректорээр ажаллаа юм. Тэрэнэй буряад нютагһаа эльгээһэн бэшэгүүд, дневник болон тэмдэглэлнүүд буряад-литва арадуудай эхиие харуулха байбашье, удаан саг соо хэндэшье хэрэглэгдэнгүй архив соо хэбтээ.

Һаяхан Совет Литвагай ниислэл Вильнюс хотодо суута эрдэмтэ, уран зохёолшо Валентин Грицкевичэй «Вильнюсһээ гараһан арбан зам» гэһэн ном хэблэгдэн гаргагдаа. Энэ номой хэды хубинь Иосиф Ковалевскийн Буряад оронтой, буряад зонтой нүхэсэһэн тухай юм. «Нүүдэлшэдтэй ханилан» гэһэн очерк болоод бусад зохёолнуудтань залуу эрдэмтын хайшан гэжэ Буряад орон ерэһэн тухайнь, буряадуудай хэлэн, аман зохёол шэнжэлһэн тухайнь хүндэ хүшэр байдалтайнь танилсаһан тухайнь, түрүүшын буряад һургуули нээлгэдэ туһалһан тухайнь хэлэгдэнэ. Энэ ном соо Ковалевскийн буряадууд тухай бэшэһэн олохон зохёолһоо хэһэгүүд хэблэгдэнхэй.

Ковалевский буряадууд тухай угаа үнэн сэхэ, һайхан һанаатай, хүндэмүүшэ зон гэжэ хэлэһэн юм. Бүри тиихэ үедэ Ковалевский буряадуудай аман зохёол суглуулан, эмхидхэн, хэблэлдэ толилоо. Буряад эпос «Гэсэрые» олон ород уншагшадтай танилсуулһан юм. Буряад хэлэнэй грамматика зохёодог байгаа.

И. Ковалевскийн олон гар бэшэгүүд мүнөө үедэ Вильнюс, Ленинград, Казаниин архивуудта байна. Буряад-литва арадуудай хани нүхэсэлэй эхи табигша тухай зохёол бэшэхэдээ В. Грицкевич энэ гар бэшэлгэнүүдтэйнь анхаралтайгаар танилсаһан юм.

Вильнюс. А. ГРИШКЕНАС.

Ондоо һонирхолтой ном хаш даа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЭТЮД

ТАЛЫН НАМАР

Тураасгайм элдин дэлюун алтарганата талые ульһатай дулааханаар шараһан намарай шаргал наран огторгойнгоо захагүй сэнхир оодо дэгдэжэ, ногооной үзүүрэй мүнгэлиг хюрууе хайлуулан хатаана.

Намар... Аалин даруугаар, тэнюун номгоноор ерэһэн намар байгаалиие өөрынгөө зүүдхэлнүүдээр шэмэглэжэ эхилбэ. Тунгалаг хүйтэн үһаяа аажамханаар урадхуулһан Худанайм эрьеэр ургаһан жэрбэгэр сэхэ хуһанууд һэрюунээр һэбшээлһэн һалхин доро шарлажа эхилһэн набшаһадаараа һаршаганахань залуухан басагадай шэбэнээн мэтэ дуулдана.

Намар... Талыемни гайхалтай номгон тэнюунээр нойрсуулһан алтан намар. Аянай шубуудай ганганалдаһан уйдхарта абяан дуулдана. Замайнгаа утые үргэлжэлүүлһэн тэдэ шубууд огторгойн ёлгаг сэнхир руу харагдахаяа болин ошонод.

Намар... Үни холын һайхан аялга сэдьхэлдэм шэнхинүүлэн асаржа, зүрхэнэйм оёорто дүүраһан дуранай хүбшэргэйе дахяад дайража, бусалтагүй ошоһон эдир хаһыем һануулбаш. Ангирай дуунай гайхалтай аялгаар урдан тэхэрижэ ерэдэг урихан хабарай һарата үдэшэнүүд, хүхын дуунай һүнинүүд аажамхан намартаа гэнтэ юундэшьеб һанагдаһан шэнги байдаг лэ.

Гайхалтай, ямаршьеб даа ондоохон, гунигта мэдэрэлээр хүлгүүлһэн жэгтэйхэн намар.

Худанайм тунгалаг уһанай түүрээһэн домог сооһоо, мүнхэ ногоон шэлбүүһэеэ надхуулан байгаа тайгымни хүүеэн дороһоо илгаран, бусадһаал ондоогоор шэнээр орьёлһон бодолнуудые намдаа асаржа магадши, талымни намар.

Үрэжэлтэ газарһаам хурягдаһан хангалтай һайхан үбһэн, захагүй үргэнөөр нэмжыһэн таряан далай бэлэгтэй түрэл талымни халюун намар мэндэ амар!

Н. ДАГБАЕВА.

Гунга ЧИМИТОВ

ТЭХЭ

БАСНИ

Артелиин һүрэг ямаадай
Аха заха гэгдэһэн
Һарагар хоёр эбэртэй,
Һаглагар ута зогдортой,
Һахал һамбай урганхай
Һайхан тэхэ бии һэн ха.

Дээрээ ахагүй тэхэ
Дэндүү ааша гаргана.
Зод зоргоогоо боложо,
Заршам гурим эбдэнэ.
Хорёон соогоо заримандаа
Хойморто байра үгэхэдөө,
Ямар нэгэ ямаае
Ямбатай тушаалда оруулхадаа,
Түлөөһыень эридэг ха,
Туһалбаб гэжэ хэлэдэг ха.

Тэрэ Тэхэ тиигэжэ,
Тэжээлээр эдилгэ абана ха.

Тэбэри үбһэ, шэнинсэ
Тэбхэр хилээмэ, обёос,
Дабһа, хүрпээ болоод
Дайралдаһан лэ юумэеэ
Эрижэ, нэхэжэ абана лэ,
Тэдэ хайрата ямаадынь
Тэсэжэ одоо ядахадаа,
Абалга эдилгээр Тэхэдэ
Албадуулжа зобоходоо,
Засагай газарта Тэхые
Зарга барижа гомдобо.
Тэхын үнихэнэй хэдэг
Тэсэшэгүй хэрэг элиржэ,
«Эдилгэшэ, абалгаша» гэһэн
Эгээл шоодбори нэрэ
Тэбхэр хабтагай дээрэ
Тэрэ дороо бэшээд,
Хүйхэр хүхэ Тэхын
Хүзүүндэ үлгэжэрхибэ ха.

Эндэ тэндэ шэбээлһэн,
Элдэб үнгөөр аашалһан
Эдилгэ абагшадые элиишэлхээ
Энэ басняа бэшэбэлби.

Б. ЖАНЧИПОВ

БАЯРТАЙ ЗУМНАЙ!

Халуун зунай наран доро
Хангай хүдөө нютагтаа
Хамтын ажалда эршэ орон
Хамсы шаман ябаабди.
Үбһэн отогто үүр сүүрээр
Үбгэдүүдтэй адли бодоод,
Үргэн нугада үрдилдэн ябажа,
Үбһэ хажуураар сабшаабди
Түглэ, шугын гүн соогуур
Түмһэ жэмэсээ түүгээбди,
Дуута тэнгэриин аадарта
Дааран һэргэдэг байгаабди.
Харин мүнөө һургуули тээшээ
Хүдөө хээрэһээ бусахамнай,
Хүсөөр, зоригоор маанадаа
Хуяглаа зумнай, баяртай!

АРХИНШЫН НЭГЭ ҮДЭР

ШОГ

1. ҮГЛӨӨГҮҮР

Эдеэ хоолой магазин соо юумэ абагшад тиимэшье олон бэшэ байгаа. Саб сагаан халаадтай басаган аргагүй шадамараар элдэб хоол шэгнэжэ, саб гэтэр саарһанда боогоод лэ, ехэл илдам налгайханаар абагшадта барюулна.

Шэл үүдэн гэнтэ нээгдэжэ, нилээд нюруу болоһон Борхоног орожо ерээд, таг дээгүүр зэргэлжэ һууһан шэлнүүд тээшэ бүрүүлтэһэн нюдөө хандуулна. Нюдөө бага ехэ болгон гэтэнэ, шүлһөө залгина. Тиигэжэ байтараа хөөрэлдэжэ байһан хоёр үбгэдтэ нялууханаар иигэжэ хандаба: «Нэгэ түхэриг нэмээгтыл даа. Үглөө бусаахаб даа».

— Пенсионер намда тиимэ элбэг мүнгэн үгы. Тиигээдшье гүрэнэй үгэһэн пенсиие архи болгожо, залди гэжэ архиншанда һарбайхагүйб. Магазин соо һогтуушуулда мүнгэ урьһалдаггүй зоной гурим бии бшуу, — гэжэ үбгэн эридээр харюусаба.

Борхоног дураа гутаһан тэмдэг үзүүлээд, нюргаар һабтархан, марязтай үбгэндэ энеэбхилэн:

— Та үглөө үглөөгүүр болотор нэгэ түхэриг үгэгтыл даа,—гэжэ хандаба.

— Шинии архи ууҗа һогтоод аашалхада гэршэ боложо, дуудуулжа, хэлэ аманаар орёолдохо аргамни үгы, — гэжэ тэрэ үбгэн харюусаба.

Хоёр үбгэд Борхоногһоо ашаархан хөөрэлдөөгөө таһалжа, газаашаа гараха баатай болобод. Наймаалагша басаган һанаа алдан, дэлгээтэй байһан тоһо юумэеэ саашань болгобо.

2. ҮДЭДЭ

Түрын түрүүдэ һууһан үбгэд бага ама халажа, сэсэ буляалдан һагад һонирхолтой хөөрэлдөө дэлгэн, ташаганаса энеэлдэн, бэе бэеэ шоглон хүхижэ һуунад. Залуушуулшье аха захаяа хүндэлэн, бэеэ барижа, үбгэдтөө һаалта хэхэгүй гэһэн һайхан һаналда абтанхай мүн лэ өөһэд хоорондоо аргаахан хөөрэлдэнэ.

Эгээл дээрэ һууһал халзан үбгэн томоотой янзаар лаб һууҗа, хёрхо нюдөөрөө һуугшадые ажаглажа: «Үбгэн түрүү гээшэ түрые эхинһээнь һүүл хүрэтэр ударидажа, журамтайгаар үнгэргэхэ харюусалгатай гээшэ. Хүхэ архидаан болгожо болохогүй. Түрэ гээшэ хүнэй хэтэ наһанай хэрэг үйлэ бшуу. Зүб гуримаар үнгэргэхэ, ударидаха, гуримтай байлгаха бидэ үбгэдэй уялга бшуу» гэжэ бодоно.

Энэ үедэ Борхоног орожо ерээд, бэреэд хүбүүдэй забһараар хабшуулдан һууҗа, стол дээгүүр табяатай байһан духаряануудһаа хэдэ хэдые абан барижархиба. Уданшьегүй зориг орожо, олон табые шашажа захалба. Бодолгүй үгэнүүдынь зоной һанаа зобоожо, хэды хүн Борхоногые аргадана. Аргадуулхадаа тэрэ улам дортожо, хажуудаа һуугшадые архяар баалана.

— Уугты, духаряа баригты! Та юундэ барингүй һуунабта?— гэн, архи һарбайн адхана, шудхана. Тиигэ тиигэһээр үбгэдэй захада ошожо, үбгэдые архяар баалажа гараба. Хирбээ һахалтай үбгэн дураа гутажа, шадха улаан болошоод:

— Энэ Борхоног юумын лэ болоһон лэ газарта ошолдоод лэ түбэг татахаа һанаха. Ямар амитан гээшэб?—гэбэ. Борхоногой бодолгүй нюдэн энэ үбгэн дээрэ тогтожо, һалганаһан гартаа дүүрэн архитай духаряа салгидхан һарбайжа:

— Т-т-та түрэ дээрэ яагаа уруу дуруу һуунат? Духаряа баригты. Хүхие, сэнгэеэ,—гэжэ ээрүүтэбэ. Шоо үзэжэ һууһан үбгэн хирбээ һахалаа нэгэ түргэн эльбэжэрхёод:

— Һуу саашаа. Хүнэй архяар хүниие бү баала! Хүнэй урда байһан духаряа бү адха. Хүниие хүндэлхөө һанаа һаа, гэртээ уряад, хүндэлэ. Эдэ ерэһэн холын урагуудһаа эшэхэ, гайхахаяа яанаш? Нютагайнгаа нэрэ, колхозоо бү бузарла. Айлай нангин түрэ бү эбдэ! Тэрэ түрүүн һууһан һуурядаа ошожо һуу, — гэбэ.

Борхоногой харюу үгэ дуугарха һанаатай, хатанхай уралаа долёожо, ээрэжэ байхада хүбүүд ерээд, хоёр гарһаань саб шүүрэн, газаашань хүтэлөөд гарашаба.

3. ҮДЫН ХОЙНО

Колхозойнгоо һү шэрэдэг залуу шофер хүбүүн баруун гүүртын һаалишадай һү абаад, Шэбэрэй гүүртэ түргэн ошохоор шамдан, үдэр бүри ябажа мэдэхэ болоһон арюун харгыгаараа табилуулна. Бороогой һүүлээр үнеэдэй эдеэлсэ һайжаржа, һү һаалганай нэмэжэ байһанда урматай ябана. Илангаяа залуу һаалишан Сэрэгма басаганай амжалта сэдьхэлдэнь ондоохон омогорхол түрүүлнэ.

Гэнтэ хажуу тээһээнь харгы дээрэ хүнэй гүйжэ гарахые харахатаяа хамта машинаяа баруулжань залажархиба. Түргэн дундаа годирһон машина харгын үндэр эрье дээрэһээ хүмэришэбэ. Баагтай һүнүүдшье шагай шэнгеэр сасаржа, Харгы зубшаһан ханаабай оёороор адхаран урдаба. Баруун гараа тэбэриһэн жолоошоной арай гэжэ кабинаһаа гарахада, машинын саана хүнэй абяан дуулдаба. Жолоошон хүбүүнэй машинаа тойрон харахада һогтуу Борхоног харгын дунда һуунхай:

— Хэмши, намайе юундэ дайран алдаабши? Һогтуу гүш даа? Шамайе һогтуу ябаа гэжэ мүргэхэб,—гэжэ уйгарлаба.

Борхоногые һайн мэдэхэ жолоошо хүбүүн тоожо дуушье гарангүй: «Яагаашье бузараар үдэрэй тодхор болобо гээшэб. Хүниие дайраа бэшэ, һүн адхараа хадаа болоо гээшэ ааб даа. Адхаһан һүеэ түлэнэ бэзэб. Машинаяа бодхожо, үлэһэн һүеэ түргэн абаашаха байна даа» гэжэ һанан, ойрошог газар хахалжа ябаһан трактор тээшэ алхалшоо һэн.

4. ҮДЭШЭ

Борхоног харгын хажууда шиигтэй ногоон дээрэ унтажа хэбтэһэнээ гэнтэ һэришэбэ. Тархиин үбдэхэ гээшэнь тэнсэлгүй. «Яажа тархяа заһаха мүрөө олохо юм гээшэб?» гэһэн бодолдо абтана. «Аһаа, байза иигэхэ юм байна,—гэжэ хатанхай хэлээ арай хүдэлгэн, гансаараа дуугарна.—Энэ баруун гүүртынхидтэ ошожо, Зүүн гүүртэдэ үглөөдэр Үндэрэй обоо тахихаяа байна гэжэ доохонуур үгэ тунхаг гаргаад, Зүүн гүүртэ ошожо, баруун гүүртынхид обоогоо тахихаяа болзор гаргаад байна гэжэ туулайн шал гаргахам, — гэжэ шиидээд, нюргаа үргэлэн баруулжаа түгдысэ алхалшаба.

Һү шэрэдэг машинын хүмэриһэн шалтагаан һонирхожо мүрдэн ябаһан эндэхи милициин таһагай капитанай баруун гүүртэ ерэхэдэ һаалишад улаан булангдаа суглараад байба. «Архидалга ба алкоголизмтай эсэргүү тэмсэл шангадхаха хэмжээнүүд тухай» тогтоолтой тэдэниие гүүртын политинформатор танилсуулжа байба. Эндэ һогтуу Борхоногой үглөөдэр Үндэрэй обоо тахиха тухай зарлаһые дуулаад капитан зүүн гүүртэ ошобо. Һурагшалхадань эндэ хэншье обоо тахиха гэлсээгүй байба. Иигэһээр байтарынь хүлһэ һалһан болоһон Борхоногой хүрэжэ ерэхэдэнь милициин капитан угтажа:

— Зай, Борхоног обоодо морилхотнай гү? Шам тухай олон хэрэг сугларaад байна. Адхарһан һүншье, обоо тахилга тухай зарлалшье шамтай холбоотой байна. Шамайе тушаажа асарха гэһэн аймагай прокуророй захиралта абаад ябанам. Ябая,—гээд машинынгаа үүдэ нээбэ.

— Үгы юу хэлэнэт? Би муу юумэ хээгүйлби. Хорхойдо хоригүй хүн гээшэлби,—гэжэ Борхоног булһэгэр нюдэеэ ехэ болгобо.

— Зүб, зүб үнэн сэхээр гэмээ мэдэрхэ хэрэгтэй, һуугты!—гээд капитан Борхоногые һуулгаад ябашаба.

Ц. НОМТОЕВ.

Номой шэнжэлэл

„СЭДЬХЭЛЭЙНГЭЭ СЭСЭГ" БАРЮУЛААД МОРДОО ҺЭН

Буряад уран зохёолой хүгжэлтэдэ нангин хубитаяа оруулһан поэдүүд хэд бэ гэжэ асуугаа һаатнай, хүндэтэ уншагша, ахамад шүлэгшэдэй нэрэнүүдэй дунда Шираб Нимбуевай нэрые заатагүй дурдаха байнабди.

Буряад уран шүлэгэй алтан жасада хэнэй зохёолнууд ороо һэм? Шираб Нимбуевай. Байгал далай тухай гайхамшаг шүлэг хэн бэшээ һэм? Шираб Нимбуев. Хэнэй шүлэгүүдые сээжэлдэжэ, минии үетэн урган тэнжээ һэм? Шираб Нимбуевай. Манай Эхэ орон дотор гү, али юртэмсын ямар нэгэ түбидэ ехэ үйлэ ушар болоноб? Буряадай поэдүүд сооһоо эгээл түрүүлэн Шираб Нимбуев энэ үйлэ ушарта шүлэгөөр харюусадаг бэлэй.

Буряадай мэдээжэ поэт Шираб Нимбуевич Нимбуевай бидэнһээ хахасан ошохынгоо урда тээ бэшэһэн номынь «Сэдьхэлэй сэсэг» гэһэн нэрэтэй.

Шираб Нимбуев өөртөө үнэн сэхэ үлөө. Тэрэнэй шүлэгүүдэй түхэлые, бэшэлгын маягые хаанашье уншахадаа, хаанашье шагнахадаа алдангүй таахабди. Зүб даа. Олон шүлэгшэд сооһоо онсо илгарһан мэдээжэ поэдэйнгээ зохёол бүхэниие сээжээр хэлэхэ дуран ходо хүрэдэг.

«Сэдьхэлэй сэсэгые» иранабди. Энэ ном дүрбэн хубиһаа бүридэнэ. Нэгэдэхи хубидань «Ленин тухай сэдьхэлэй үгэ» гэһэн поэмэ, «Ленин тухай дуун» гэһэн шүлэгороно.

«Ленин тухай сэдьхэлэй үгэ» гэһэн поэмэеэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо поэт зорюулаа.

Түрэһэн нютаг Яруунадаа поэт хоёр хүбүүдээрээ айлшалан ошожо, хуушан бууса дээгүүрээ ябажа, үнгэрһэн, мүнөөнэй үе саг тухай бодолгото болоно.

Революциин урда тээ Буряад орондо юрын хүн ямараар ажаһуужа байгааб? Тэрэ байдалые поэт хоёр нюдөөрөө хараһан, үзэһэн байна бшуу.

Дэлхэйе доһолгоһон агуу Октябриин сууряан... Сэсэн мэргэн Ленинэй партиин ударидалга доро Россин хүдэлмэришэд болон таряашад түүхын хуудаһа иража шадаа.

Ямар байһанаа, ямар болообиибди! Энээн тухай поэт бодолгото болоходоо, өөрынгөө дабажа гараһан зам дурдана. Хорёод наһатайдаа комсомол болоһон буряад хүбүүн «ашата Ленинэй алдарта партиин арюун хэрэгэй агитатор боложо», шэнэ байдал түхеэрэлсэнэ.

Ямар саг ерээ гээшэб даа! Улаан-Үдэдэ һуугаад, Баруун Европодо, Америкэдэ боложо байһан юумые телевизорээр хаража һууха... Ямар саг ерээ гээшэб даа! Эгэтэ нютаг танигдахаар бэшэ болоо, хубилаа. Тала дайдаарнь булад хүлэгүүд табилна, гэр бүхэндэ Ильичэй гал яларна, «Гэндэнэй Даримма гэртээ һуугаад», Москвада һурадаг хүбүүтэеэ телефоноор хөөрэлдэнэ.

Таби гаран жэлэй туршада Эгэтэ нютагтань болоһон асари ехэ хубилалтануудые поэт хоёр нюдөөрөө хаража, зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэнэ, уярна. Эдэ бүхы хубилалтануд агуу Ленинэй сэсэн мэргэн һургаалай ашаар болоо ха юм.

Хуушан засагай
Хосороогүй һаа,
Хубисхалта засагай
Тогтоогүй һаа,
Үхэрһөө үлүүгүй
Үтэли ябаад,
Барастал шунахай,
Бадарган хэрзэгы
Баяд ноёдто
Баһуулхал һэм.
Ленин багшал
Намайе абараа,
Намайе жаргаагаа.
Ленин багшал
Намайе дуулуулаа,
Намайе ниидхүүлээ.

Иигэжэ поэт дуулан түүрээхэдээ, бүхы буряад арад зоной зүгһөө агуу Ленин багшадаа магтаал үргэнэ гээшэ.

Номой хоёрдохи хуби. «Хаанашье—халима жаргал» гэһэн нэрэтэй энэ хуби соо нилээд олон шүлэг оронхой.

«Дүлэ сасаржа ябаабди» гэһэн шүлэг соогоо поэт өөрынгөө үеын хүнүүд, хорёод, гушаад онуудай комсомолшууд, тэдэнэй тэмсэл, ажал хэрэгүүд тухай уран гоёор дуулана.

Зүб даа. Хорёод, гушаад онуудай комсомол залуушуулай бүтээһэн хэрэгүүд, дабаһан дабаанууд айхабтар олон, үндэрнүүд байха. Түрүүшын коммуна, колхозууд... Ехэ наһатайшуулай [...] гуулинууд.. Түрүүшын [...] булангууд...

Хорёод, гушаад онуудта
Комсомол ябаһан наһаяа
Одоо эрьен харахадаа,
Омогорхонгүй аргагүйл
Ошо дүлэ сасаран,
Орьёлмо хүсэтэй ябаалди,
Уула хадын хаагаа бол,
Урбуулжа хаяха ябаа[...]

гэжэ поэт өөрынгөө үет[...] омогорхон бэшэнэ.

«Монгол арадта амар [...]» гэһэн шүлэг уншахада, [...] үнэн зүрхэ сэдьхэлэйнь [...] халуун мэдэрэл, хүлгэһэ[...]лынь бидэниие гайхуул[...] гэһэн ханхинама шүлэгэй [...] мүрые эндэ дурдая.

Ашата багша Ленинһээ
Арюун юрөөл абанхай,
Октябриин улаан тугые
Орой дээрээ үргэнхэй,
Урма баяраар билтарһан
Уянгата һайхан дуунуу[...]
Эрдэм, соёлоо мандуу[...]
Эршэ зоригоо бадаруу[...]
Алдарта буряад арад[...]
Амар мэндые асараалди!

1965 ондо Хоца Нам[...] нэрэмжэтэ буряад драмын [...] Монголой Арадай Республ[...] аяншалжа ябаха үеэр энэ [...] амаршалгые буряад ар[...] концерт, уулзалганууд дээр[...] Монголой радиогоор унша[...]

Арадуудай хани бар[...] Агууехэ ород арад тухай, [...] туһаламжа тухай нилээд о[...] хёолнууд бэшэгдээ. Буряа[...]дай Россин гүрэнтэй һайн [...]раа ниилэһээр 300 жэлэ[...] баярта уригдажа ерэһэн [...] арадай соёл культурын т[...] шэдтэ зорюулжа Шираб Ни[...] «Угтамжын дуу» үшөө 195[...]до бэшэһэн юм. Энэ шүлэ[...] мүнөө ном соо оруулагдаа.

Номой хоёрдохи хубиин [...] болоһон «Хаанашье—халима [...]гал» гэжэ шүлэг соогоо со[...]нэй агуу эрхэ—һунгаха эр[...]хай уран гоёор, зүрхэ сэдь[...] дэлгэмөөр поэт дуулана.

Поэт Шираб Нимбуев [...] эдэбхитэй, хүнгэн, шударг[...] хюу хүн байһан. Тэрэ ради[...]шье үгэ хэлэхэ, һургууль[...]рагшадтай уулзаха, хүдөө [...] аймагуудаар ябаха.

Баргажан, Оронго, Яруу[...]тагуудаар ябахадаа, тэрэнэ[...] шэһэн олон тоото шүлэгү[...]ссо оронхой.

Шираб Нимбуевич Ни[...] тойрожо байһан байгаали, һ[...]жа ургаһан нютагаа, ажалш[...]хэ зон нүхэдөө һайхашаа[...] горхожо, уран шүлэгэй долг[...]рэ гоё һайхан сасуулга об[...]дай ашаар өөрынгөө мэдэр[...] дэндэ ойлгуулжа шадана. шүлэгүүдые уншахада, ехэ [...] ажаглалша, гоё һайхан[...] гүнзэгыгөөр ойлгохо хүн [...] нюдэндэ харагдаадхина. «Хаб[...] һайхан үглөөгүүр», «Хүхын[...]най үе һайхан» гэһэн шү[...]дэй баглаанууд энээнии[...] тодоор гэршэлнэ.

Нугын яагаан сэсэгүүд
Тугыль болоо хабарай.
Тэгэн дунда хотойлгон
Тэгшэ гоёор хирбэһэн
Табан шэнэхэн дэльбээ
Табан тээшэнь дэлгээгээд
Сэбэр шарахан нюдөөрөө
Сэдьхэл баясаан энеэнэ.

«Хүхын дуунай үе һай[...]» гэһэн цикл соохи «Ягаан ту[...]һэн шүлэгые дээрэ толи[...] Уужам талын юрын лэ яга[...] сэг тухай поэт зохидхоноо[...] ханаар хэлээл ха юм.

Шираб Нимбуевич эдир [...] үхибүүдтэ зорюулжа, нилээд [...] зохёол бэшэһэн. Мүнөө Б[...] орон дотор поэдэй нэрые [...]гүй, буряад үхибүүе олохо[...]хэтэйл хаш. Мүнөө энэ н[...] шүлэгөөр бэшэгдэһэн хоёр [...]хон оронхой. Эдэнь юуб [...] «Турлааг яахадаа хараб», [...]той долоогоно» гэһэн онто[...] болоно. Эдэ онтохонуудые [...]дэй тон һонирхон уншаха [...]дань зааханшье һэжэг түрэ[...]

Поэт Шираб Нимбуевай [...]хэлэй сэсэг» гэһэн шүл[...] һүүлшын номые тобшохо[...]ража үзэбэбди. Мэдээжэ [...] бидэнтэеэ хахасан морд[...] урда тээ сэдьхэлэйнгээ [...] хэнэйнгөө үгые хэлэжэ [...] нимэ һайн, хурса ном [...] юм. Тэрэнэй зохёол[...]ряад уран зохёолой алта[...] орохол ёһоороо орожо, [...]дай дуратай номууд болох[...]роо болонхой. Поэдэй һай[...] расхаая болохо зохёол[...] хүн воной зүрхэ сэдьхэл [...]гэн, удаан ажаһууха.

«Сэдьхэлэйнгэй сэсэг» [...]лаад мордоо юм даа—гэжэ [...]дынь, уншагшадынь, дү[...] үхибүүдынь зүб хэлэжэ [...] Тон зүб. Г. ДАШАБЫЛ[...]

Редакторай орлогш[...]
С. С. ЦЫРЕНДОРЖИ[...]

Манай адрес, телефо[...]

г. Улан-Удэ, ул. Ленин[...] Телефоны: редактора — 5[...] приёмная — 54-93, зам. [...]тора — 68-08 зам. ре[...]ра — 62-62, ответ. секр[...] — 50-52, зам. ответ. секр[...] — 66-76, отделы: парт[...] жизни — 60-91, сельско[...]зяйства — 64-36, 63-86; [...]ганды и агитации — [...] промышленности и строи[...]ства — 61-35, советского с[...]тельства и быта — 69-58, [...]туры и школ — 60-21, [...] рабселькоров — 67-81, [...]мации — 34-05, обществ[...] приёмная — 56-62, маш[...] бюро — 57-63, фотолабор[...]рия — 33-61.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» ХАРУУЛНА

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Здоровье» гэжэ научно-популярна программа. «Совет кардиологиин шэнэ туйлалтанууд тухай». 13.55 — **Үнгэтэ телевидени.** Үхибүүдтэ «Буратиногой выставкэ» харуулагдаха. 14.25 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 14.55—Хоккейгээр уласхоорондын уулзалга. СССР-эй суглуулагдамал команда «Канада» гэжэ суглуулагдамал командатай уулзалгын 3-дахи период дамжуулагдаха. 15.35 — **Үнгэтэ телевидени.** «Директор» гэжэ уран һайханай фильмын 1-дэхи серинь харуулагдаха. 16.50 — «Эбдэршэгүй хани барисаан». Латвийска ССР.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.50-һаа 19.00 болотор — «Фитиль» журнал.

ОРБИТА» ХАРУУЛНА!

19.00 — «Саг» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Тихая Одесса» — уран һайханай фильм. 21.00 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта СССР-эй автомобильна промышленностиин министр А. М. Тарасов харюусана.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

21.30 — «Этот удивительный спорт» гэһэн телефильм. 22.50 — «Песняры» — концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА.

19.10 — «Преступник сидит на стадионе Уэмбли» гэжэ уран һайханай фильм. (ГДР).

 Типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-03737. Заказ №[...]